Kementerian Pembangunan
Wanita, Keluarga dan Masyarakat

Aras 1-6, Kompleks Pejabat Kerajaan Bukit Perdana
Jalan Dato' Onn 50515 Kuala Lumpur, Malaysia
Tel: 03.2693.0095 • Faks: 03.2698.5982

www.kpwkm.gov.my

Kementerian Pembangunan
Wanita, Keluarga dan Masyarakat

Dasar Wanita Negara Dan Pelan Tindakan Pembangunan Wanita

DASAR
WANITA NEGARA

DASAR WANITA NEGARA

MUKADIMAH

1. Dasar Wanita Negara ini adalah kesinambungan kepada Dasar Wanita Negara yang digubal pada tahun 1989 dengan mengambil kira isu, peluang, cabaran dan persekitaran masa kini dan yang akan datang. Berteraskan Perlembagaan Persekutuan, prinsip Rukun Negara dan Dasar Sosial Negara, dasar ini mendukung cita-cita untuk mencapai kesaksamaan gender dan pembangunan negara yang seimbang dan lestari.

2. Dasar Wanita Negara ini mendukung prinsip tiada diskriminasi berasaskan gender seperti yang termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan, Konvensyen Penghapusan Segala Bentuk Diskriminasi Terhadap Wanita (CEDAW), Konvensyen Mengenai Hak Kanak-kanak (CRC), Deklarasi dan Pelan Tindakan Beijing (*Beijing Platform for Action*), Matlamat Pembangunan Milenium (MDGs) serta Deklarasi Putrajaya dan Program Tindakan Mengenai Pembangunan Wanita Dalam Negara Anggota Pergerakan Negara-Negara Berkecuali (*NAM Putrajaya Declaration*).

3. Dasar ini berhasrat untuk merealisasikan aspirasi kerajaan dalam membangunkan modal insan yang berdaya saing dan

mempunyai ketahanan diri dengan melahirkan wanita yang berilmu dan berwawasan, mempunyai daya kreativiti dan inovasi serta menghayati nilai-nilai murni.

4. Dasar ini bermaksud untuk memberi panduan dan hala tuju dalam usaha perancangan dan pelaksanaan pembangunan wanita atas kesedaran bahawa kaum wanita merupakan separuh daripada penduduk negara yang gigih menyumbang kepada pembangunan negara.

5. Dasar ini dilengkapi dengan Pelan Tindakan Pembangunan Wanita (PTPW) bagi memperincikan tindakan yang perlu diambil oleh agensi Kerajaan, pertubuhan bukan kerajaan, sektor swasta dan masyarakat sivil untuk mencapai objektif dan matlamat Dasar Wanita Negara. PTPW mengandungi strategi yang meliputi 13 sektor iaitu ekonomi; kemiskinan; undang-undang; keganasan terhadap wanita; kesihatan; pendidikan dan latihan; sains dan teknologi; pembuat keputusan; mekanisme, jentera dan institusi pembangunan wanita; media; alam sekitar; sukan; dan kebudayaan, kesenian dan warisan.

PERNYATAAN DASAR

Dasar Wanita Negara berhasrat menjamin pembangunan dan pengupayaan wanita dengan mengarusperdanakan kepentingan

wanita untuk mencapai potensi mereka sepenuhnya dalam perancangan dan pembangunan negara untuk mencapai kesaksamaan gender.

MATLAMAT

Matlamat Dasar Wanita Negara adalah untuk:

i. membangun potensi dan mendayaupayakan wanita dari pelbagai lapisan masyarakat dan dalam semua sektor sebagai agen perubahan kepada masyarakat serta penyumbang kepada pembangunan ekonomi dan sosial negara;

ii. menyediakan persekitaran yang kondusif, termasuk penggubalan dasar dan perundangan mesra wanita, bagi meningkatkan martabat dan kesejahteraan hidup wanita dalam semua aspek termasuk fizikal, ekonomi, sosial, politik, kesihatan, psikologi dan kerohanian;

iii. membudayakan kesaksamaan gender di kalangan semua lapisan masyarakat dalam semua sektor;

iv. memastikan pandangan dan suara wanita diterima pakai dalam proses membuat keputusan di semua peringkat;

v. mencapai perkongsian saksama antara wanita dengan lelaki dalam memperoleh dan mengawal sumber dan peluang penyertaan serta menikmati manfaat pembangunan; dan

vi. meningkat dan mengukuhkan perkongsian adil dan saksama antara wanita dengan lelaki dalam semua aspek kehidupan bagi memantapkan institusi keluarga serta membangunkan komuniti dan masyarakat.

STRATEGI PELAKSANAAN

Strategi yang telah digariskan bagi melaksanakan dasar ini ialah:

1. Mengarusperdanakan perspektif gender dalam penggubalan dasar dan perundangan, perancangan, pelaksanaan dan penilaian program, projek dan penyediaan bajet untuk pembangunan.

2. Meningkatkan komitmen di kalangan badan eksekutif, badan perundangan dan badan kehakiman, termasuk penggubal dasar, pembuat keputusan dan pihak penguat kuasa di sektor awam dan swasta serta masyarakat sivil, bagi menghormati dan memelihara martabat wanita.

3. Mengkaji semula undang-undang dan peraturan sedia ada dan menggubal perundangan dan peraturan baru bagi menjamin tiada diskriminasi berasaskan gender, perlindungan, keselamatan, hak-hak dan maruah wanita terpelihara dan mengambil langkah-langkah supaya penguatkuasaan undang-undang berkenaan berkesan.

4. Menjalankan penyelidikan mengenai aspek gender bagi menjana pendekatan inovatif dan kreatif dalam penggubalan dasar dan perancangan serta pelaksanaan program.

5. Melaksanakan sepenuhnya pengumpulan, penganalisaan dan pengaplikasian data dan maklumat oleh agensi-agensi Kerajaan, pihak swasta dan pertubuhan bukan kerajaan mengikut pecahan jantina untuk tujuan perancangan, pelaksanaan, pemantauan dan penilaian program.

6. Meningkatkan kapasiti dan keupayaan wanita dalam semua bidang bagi memastikan penglibatan mereka yang berkesan dalam pembangunan ekonomi dan sosial negara, termasuk penglibatan dalam politik dan proses membuat keputusan.

7. Memperkukuh dan meningkatkan taraf sosio-ekonomi wanita melalui kerjasama dan sinergi antara agensi Kerajaan, sektor swasta dan pertubuhan bukan kerajaan di peringkat nasional dan antarabangsa, dan juga menambah serta mempelbagaikan

peluang serta menggerakkan sumber, maklumat dan kepakaran di kalangan wanita.

PENDEKATAN PELAKSANAAN

Bagi memastikan matlamat Dasar Wanita Negara tercapai dan PTPW dapat dilaksanakan dengan berkesan, beberapa pendekatan digariskan:

i. semua agensi Kerajaan, sektor swasta, pertubuhan bukan kerajaan dan masyarakat sivil perlu mengambil tindakan sebagaimana ditetapkan di bawah PTPW;

ii. sumber manusia yang berpengetahuan, terlatih dan peka gender dengan kepakaran khusus hendaklah disediakan dan sumber kewangan hendaklah mencukupi;

iii. langkah-langkah khas sementara seperti "*affirmative action*", "*preferential treatment*" atau sistem kuota wajar diambil untuk memajukan wanita dalam semua sektor;

iv. perancangan, penyelarasan, pemantauan dan penilaian aktiviti-aktiviti di bawah PTPW dipertanggungjawabkan kepada agensi pelaksana yang berkenaan mengikut bidang kuasa masing-masing;

v. pewujudan pangkalan data pusat untuk mengintegrasikan data berdasarkan gender dari pelbagai sumber termasuk agensi Kerajaan, sektor swasta dan pertubuhan bukan kerajaan;

vi. pewujudan multisektor sinergi di kalangan semua agensi Kerajaan, sektor swasta, pertubuhan bukan kerajaan dan masyarakat sivil; dan

vii. KPWKM bertindak sebagai agensi teraju bagi menyelaraskan aktiviti advokasi, pemantauan dan penilaian secara keseluruhan termasuk kajian semula kesesuaian dasar dan strategi pelaksanaan PTPW setiap tiga tahun sekali atau mengikut keperluan.

Kejayaan dasar ini bergantung kepada komitmen dan sokongan semua pihak terutama kepimpinan tertinggi serta kerjasama agensi Kerajaan, swasta, pertubuhan bukan kerajaan dan masyarakat sivil. Kesediaan semua pihak untuk menerima anjakan paradigma merupakan prasyarat kepada kejayaan pelaksanaan Dasar Wanita Negara dan PTPW.

PENUTUP

Dasar Wanita Negara merupakan dasar pembangunan sosio-ekonomi yang merangkumi falsafah, inspirasi dan aspirasi wanita daripada pelbagai peringkat umur, lapisan masyarakat dan semua

sektor. Pelaksanaan dasar ini menjadi agenda utama Kerajaan untuk mewujudkan sebuah masyarakat yang maju, dinamik dan berdaya saing serta penyayang, adil dan saksama.

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA (PTPW)

KANDUNGAN

	PERKARA	MUKA SURAT
	PENGENALAN	1-6
I.	WANITA DAN EKONOMI	7-31
II.	KEMISKINAN DI KALANGAN WANITA	32-45
III.	WANITA DAN UNDANG-UNDANG	46-67
IV.	KEGANASAN TERHADAP WANITA	68-85
V.	WANITA DAN KESIHATAN	86-99
VI.	WANITA DALAM BIDANG PENDIDIKAN DAN LATIHAN	100-107
VII.	WANITA DALAM BIDANG SAINS DAN TEKNOLOGI	108-120
VIII.	WANITA DAN MEDIA	121-136
IX.	WANITA DAN ALAM SEKITAR	137-151
X.	WANITA DAN SUKAN	152-169
XI.	WANITA DAN AGAMA, KEBUDAYAAN, KESENIAN DAN WARISAN	170-183
XII.	WANITA DI PERINGKAT PEMBUAT KEPUTUSAN DAN POLITIK	184-194
XIII.	MEKANISME, JENTERA DAN INSTITUSI PEMBANGUNAN WANITA	195-217
	SENARAI NAMA SINGKATAN	218-222

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

PENGENALAN

Usaha Kerajaan dalam mencapai kesaksamaan gender telah membolehkan wanita Malaysia mengecapi kemajuan dalam pelbagai bidang seperti pendidikan, kesihatan dan pekerjaan. Kesejahteraan hidup wanita juga menjadi salah satu agenda utama dengan memastikan hak-hak wanita dilindungi dan kebajikan mereka terpelihara. Wanita yang merupakan sebahagian daripada aset penting negara perlu dibangunkan secara optimum bagi membolehkan mereka menyumbang secara aktif dan berkesan kepada pembangunan negara.

Selaras dengan teras Misi Nasional (2006-2020) untuk membangunkan modal insan yang menyeluruh bagi lelaki dan wanita, agenda gender harus menjadi keutamaan negara dengan mengambil kira perspektif gender dalam perancangan, penggubalan, dan pelaksanaan dasar dan program-program pembangunan. Dengan ini, kaum wanita tidak dibiarkan terpinggir dalam arus pembangunan negara.

Walaupun wanita Malaysia telah mencapai banyak kejayaan dalam pelbagai bidang namun dengan adanya perubahan-perubahan di peringkat global, wanita perlu dipertingkatkan pengupayaannya dalam sektor ekonomi, sosial dan politik bagi memastikan wanita menikmati kehidupan yang berkualiti dan sejahtera terutamanya dari

segi kesaksamaan gender. Penyediaan persekitaran yang kondusif bagi memastikan penyertaan wanita yang lebih berkesan dalam pembangunan negara perlu dititikberatkan bagi mencapai kesaksamaan gender. Wanita juga hendaklah dilengkapkan dengan kemahiran dan pengetahuan yang sesuai bagi menjadikan mereka mampu untuk lebih berdaya saing dan serba boleh untuk menghadapi cabaran globalisasi.

JURANG GENDER

Bagi mencapai kesaksamaan gender melalui pengintegrasian perspektif gender dalam semua sektor, satu petunjuk kedudukan jurang gender iaitu *Malaysia's Gender Gap Index* (MGGI) telah diwujudkan pada tahun 2006 sebagai panduan umum, khususnya kepada para penggubal dasar dan perancang program. Pendekatan dan metodologi MGGI lebih tertumpu kepada usaha untuk mendapatkan petunjuk perbezaan pencapaian antara lelaki dan wanita di Malaysia melalui pendekatan konsep pengukuran jurang gender secara relatif.

MGGI meliputi empat bidang iaitu kesihatan, pendidikan, aktiviti ekonomi dan pengupayaan wanita di mana setiap satunya dinamakan sebagai sub-indeks. Seperti kaedah pengukuran yang lain, MGGI ini tidak dapat menunjukkan jurang perbezaan gender secara menyeluruh kerana kekangan maklumat yang diperolehi. Walau bagaimanapun, perbandingan MGGI dengan negara yang mencapai jurang gender yang terendah seperti Norway menunjukkan

bahawa bagi sektor kesihatan dan pendidikan, Malaysia telah berjaya merapatkan jurang gender iaitu 0.1057 untuk kesihatan dan 0.0441 untuk pendidikan pada tahun 2006. Namun begitu, Malaysia mencatatkan jurang gender yang lebih besar dalam aktiviti ekonomi dan pengupayaan wanita iaitu 0.2455 dan 0.5754 masing-masing.

CABARAN

Walaupun wanita di Malaysia telah mencapai kejayaan yang membanggakan, namun masih terdapat pelbagai cabaran yang boleh menjejaskan peranan dan status wanita. Antara cabaran yang dikenal pasti adalah seperti berikut:

- Kadar penyertaan wanita dalam pasaran buruh masih rendah;

- Kemiskinan terutama di kalangan isi rumah yang diketuai oleh wanita termasuk ibu tunggal khususnya di kawasan luar bandar;

- Masih terdapat undang-undang dan peraturan yang dianggap mendiskriminasikan wanita;

- Peningkatan kes keganasan terhadap wanita termasuk keganasan rumah tangga, rogol, sumbang mahram, pencabulan dan gangguan seksual di tempat kerja;

- Risiko yang lebih tinggi dihadapi oleh wanita terhadap isu-isu kesihatan masa kini seperti kanser dan *human immunodeficiency virus/acquired immunodeficiency syndrome* (HIV/AIDS);

- Kurang penyertaan wanita di peringkat pendidikan kedoktoran falsafah dan dalam bidang teknikal dan vokasional;

- Terdapat jurang digital berasaskan gender, terutama bagi wanita di kawasan luar bandar;

- Penonjolan imej wanita yang negatif dalam media;

- Kesan perubahan iklim dunia ke atas wanita;

- Perwakilan wanita dalam bidang sukan terutamanya dari aspek kepimpinan, pengurusan, kejurulatihan dan kepegawaian di peringkat atasan masih di tahap yang rendah;

- Tahap wanita di peringkat pembuat keputusan dan politik masih rendah; dan

- Kekurangan keberkesanan usaha mengarusperdanakan gender yang melibatkan kerjasama antara agensi Kerajaan dan sektor swasta.

Dalam menangani cabaran-cabaran masa kini yang dihadapi oleh wanita, Pelan Tindakan Pembangunan Wanita dikaji semula bagi menterjemahkan segala dasar dan pernyataan iltizam Kerajaan ke arah mencapai kesaksamaan gender. Pelan Tindakan ini juga mengambil kira matlamat dasar-dasar pembangunan negara termasuk Dasar Sosial Negara dan Dasar Wanita Negara, teras Misi Nasional, agenda pembangunan negara di bawah Rancangan Malaysia, komitmen-komitmen Kerajaan di forum-forum antarabangsa seperti Konvensyen Penghapusan Segala Bentuk Diskriminasi Terhadap Wanita (CEDAW), Deklarasi dan Pelan Tindakan Beijing, Matlamat Pembangunan Milenium (MDGs), dan Deklarasi Putrajaya dan Program Tindakan Mengenai Pembangunan Wanita Dalam Negara Anggota Pergerakan Negara-Negara Berkecuali (*NAM Putrajaya Declaration*).

Pelan Tindakan Pembangunan Wanita yang dikaji semula ini memperincikan tindakan yang perlu diambil oleh agensi Kerajaan, pertubuhan bukan kerajaan, sektor swasta dan masyarakat sivil untuk mencapai objektif dan matlamat Dasar Wanita Negara. Pelan Tindakan ini digubal melalui beberapa proses konsultansi yang melibatkan pelbagai pihak iaitu agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan dengan pembangunan wanita, Majlis Penasihat Wanita Negara (MPWN), pertubuhan-pertubuhan wanita terutama Majlis Kebangsaan Pertubuhan-pertubuhan Wanita (NCWO), badan-badan bukan kerajaan, parti politik, persatuan/individu yang mewakili kumpulan wanita muda dan pakar rujuk seperti aktivis

masyarakat/ahli akademik serta majikan sektor swasta/persatuan pekerja sektor swasta.

Tindakan-tindakan yang dicadangkan adalah mengikut tempoh serta merta, jangka pendek dan jangka panjang. Pelan Tindakan Pembangunan Wanita menggariskan objektif, strategi dan tindakan yang meliputi 13 sektor iaitu:

i. Wanita dan Ekonomi;
ii. Kemiskinan di Kalangan Wanita;
iii. Wanita dan Undang-undang;
iv. Keganasan Terhadap Wanita;
v. Wanita dan Kesihatan;
vi. Wanita dalam Bidang Pendidikan dan Latihan;
vii. Wanita dalam Bidang Sains dan Teknologi;
viii. Wanita dan Media;
ix. Wanita dan Alam Sekitar;
x. Wanita dan Sukan;
xi. Wanita dan Agama, Kebudayaan, Kesenian dan Warisan;
xii. Wanita di Peringkat Pembuat Keputusan dan Politik; dan
xiii. Mekanisme, Jentera dan Institusi Pembangunan Wanita.

WANITA DAN EKONOMI

I. WANITA DAN EKONOMI

Wanita yang merupakan separuh daripada penduduk negara ini telah sama-sama menyumbang kepada pertumbuhan pesat ekonomi negara. Namun, kadar penyertaan wanita dalam pasaran buruh masih rendah iaitu antara 44.0 hingga 46.4 peratus dalam tempoh 1991 hingga 2007 berbanding dengan lelaki iaitu antara 79.5 hingga 85.3 peratus. Sementara itu, jumlah tenaga buruh pada tahun 2007 adalah sebanyak 10.9 juta di mana kadar penyertaan lelaki adalah sebanyak 6.9 juta (63.9%) dan wanita adalah sebanyak 3.9 juta (36.1%) pada tahun 2007. Kadar penyertaan wanita dalam pasaran pekerjaan adalah rendah jika dibandingkan dengan negara-negara maju dan juga beberapa negara sedang membangun. Sebagai contoh, kadar penyertaan wanita dalam pasaran buruh di Sweden adalah melebihi 78.2 peratus, Denmark 76.4 peratus dan United Kingdom 69.8 peratus. Kadar penyertaan wanita dalam pasaran buruh di negara-negara sedang membangun seperti Thailand adalah pada kadar 71.4 peratus, Kemboja 78.0 peratus, Indonesia 53.3 peratus dan Laos 56.5 peratus.

Satu Kajian Penggunaan Masa dan Kerja Tanpa Bayaran Di Malaysia yang dilaksanakan oleh KPWKM dengan kerjasama Jabatan Perangkaan Malaysia pada tahun 2003 menunjukkan wanita menyumbang 75.6 peratus daripada kerja tanpa bayaran di negara ini yang dianggarkan bernilai RM75.6 bilion. Jumlah ini adalah satu jumlah yang besar nilainya walaupun tidak diambil kira dalam pengiraan Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK). Oleh itu, usaha

akan diambil untuk mengenal pasti jurang antara lelaki dan wanita dalam pasaran pekerjaan dan nilai ekonomi yang disumbangkan oleh mereka dalam sektor informal.

Walaupun penyertaan wanita dalam aktiviti ekonomi kian menyerlah dan meningkat terutama dalam kategori pengurusan dan profesional, terdapat beberapa cabaran yang perlu diatasi, antara lain, masih wujud unsur-unsur diskriminasi terhadap wanita di tempat kerja, penyertaan wanita yang rendah dalam bidang keusahawanan dan isu berkaitan jaringan keselamatan sosial untuk wanita di luar pasaran pekerjaan.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi menangani cabaran-cabaran wanita dalam sektor ekonomi seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DAN EKONOMI

Objektif

1. **Meningkatkan penyertaan dan sumbangan wanita dalam pelbagai sektor pembangunan ekonomi negara di semua peringkat penglibatan dan pekerjaan ke arah mencapai kesaksamaan gender dalam bidang ekonomi.**

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
1. 1 Meningkatkan penyertaan dan sumbangan wanita dalam dunia pekerjaan (sektor formal).	**1.1.1** Menambahkan peluang dan mempelbagaikan jenis latihan kemahiran dalam pelbagai bidang termasuk dalam bidang pekerjaan bukan tradisi bagi wanita.	**1.1.1.1** Membuat kajian untuk mengenal pasti jurang penyertaan wanita dalam pasaran pekerjaan dan mewujudkan pangkalan data penyertaan wanita dalam semua peringkat dan bidang.	2009-2010	Bilangan wanita yang berkebolehan memasuki pasaran pekerjaan meningkat terutama dalam sektor berteknologi tinggi dan industri perkhidmatan.	• KPM • KPT • MITI • KSM • KPWKM • KBS • JPA • IPT • Sektor swasta

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.1.1.2 Menyediakan latihan praktikal/ sangkutan dengan agensi Kerajaan/sektor swasta sepadan dengan bidang pengajian yang diikuti di institusi pengajian/ latihan.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 2% daripada wanita yang diberikan latihan menjawat jawatan yang sepadan dengan kelayakan.	• NGO
		1.1.1.3 Mengadakan perundingan dengan pihak industri supaya modul-modul pembelajaran menepati keperluan pasaran pekerjaan.	2009-2010	Modul-modul pembelajaran menepati keperluan pasaran pekerjaan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.1.1.4 Mewujudkan peluang mengikuti latihan semula kepada wanita berdasarkan permintaan pasaran pekerjaan.	2009-2010	Bilangan wanita yang dilatih semula berdasarkan permintaan pasaran pekerjaan meningkat.	
		1.1.1.5 Mewujudkan ‘*special window*’ di bawah Tabung Pembangunan Sumber Manusia (HRDF) untuk membiayai latihan kepada pekerja wanita dalam sektor yang diliputi di bawah HRDF.	2009-2013	Bilangan pekerja wanita yang dibiayai di bawah HRDF bertambah.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.1.1.6 Memberikan pendedahan dan bimbingan kerjaya dalam bidang bukan tradisi dari peringkat sekolah.	2009-2015	Bilangan pekerja wanita dalam bidang bukan tradisi meningkat.	
1.2 Mengukuh dan mengekalkan kedudukan wanita dalam pekerjaan.	**1.2.1** Meningkatkan bilangan, peluang dan layanan saksama untuk wanita dalam pekerjaan.	**1.2.1.1** Mengkaji dan mengenal pasti masalah wanita dalam pekerjaan (masalah keluarga, eksploitasi, diskriminasi, gangguan seksual dan lain-lain).	2009-2010	Langkah-langkah menangani masalah wanita dalam pekerjaan digubal.	• KSM • KPT • JPA • AGC • SPA • Sektor swasta • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.2.1.2 Membangunkan program pemerkasaan dan pembangunan kapasiti.	2009-2010	Bilangan pekerja wanita yang diperkasakan dan berkemahiran meningkat.	
		1.2.1.3 Menyediakan prasarana, dasar dan perundangan sewajarnya untuk menggalakkan wanita bekerja.	2009-2010	Prasarana, dasar dan perundangan yang menggalakkan wanita bekerja dilaksanakan seperti pelaksanaan waktu kerja anjal, *teleworking,* Pejabat@Rumah dsb.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.2.1.4 Mewujudkan lorong (*path*) kerjaya untuk wanita dalam semua bidang termasuk bagi mencapai sekurang-kurangnya 30% wanita di peringkat pembuat keputusan.	2009-2013	Lorong kerjaya untuk wanita terbuka dengan lebih luas dalam sektor awam dan swasta termasuk sasaran sekurang-kurangnya 30% wanita di peringkat pembuat keputusan tercapai.	
	1.2.2 Mewujudkan dan melaksanakan strategi keseimbangan kerjaya dan keluarga.	**1.2.2.1** Mempromosikan perkongsian tanggungjawab di kalangan ahli keluarga dalam pengurusan rumah tangga.	2009-2010	Keseimbangan tanggungjawab antara kerjaya dan pengurusan rumah tangga tercapai.	• KSM • KPWKM • Agensi Kerajaan • Sektor swasta • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.2.2.2 Melaksanakan aktiviti kesedaran gender termasuk hak-hak wanita di kalangan majikan dan pekerja.	2009-2015	Kesedaran gender termasuk hak-hak wanita di kalangan majikan dan pekerja meningkat kepada 10% dalam tahun 2015 berbanding tahun 2009.	
	1.2.3 Memastikan majikan menyediakan kemudahan dan sokongan kepada wanita bekerja.	**1.2.3.1** Menggalakkan persekitaran kerja mesra keluarga seperti mewujudkan pusat penjagaan kanak-kanak di tempat kerja, mengamalkan waktu kerja fleksibel dan menyediakan	2009-2010	Persekitaran kerja mesra keluarga meningkat di sektor awam dan swasta.	• JPA • KSM • Sektor swasta

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		kemudahan cuti untuk menjaga anak.			
		1.2.3.2 Menggalakkan penubuhan TASKA dalam komuniti serta pusat penjagaan kanak-kanak di luar waktu persekolahan.	2009-2010	Bilangan TASKA dalam komuniti meningkat 10 buah setahun dan pusat penjagaan kanak-kanak di luar waktu persekolahan kepada 5 buah setahun.	
		1.2.3.3 Menggalakkan penubuhan dan pengurusan TASKA melalui kaedah *Corporate Social Responsibility* (CSR).	2009-2015	Peningkatan bilangan TASKA yang ditubuhkan melalui kaedah CSR.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
1.3 Menggalakkan wanita kembali ke dalam pekerjaan.	**1.3.1** Memudah cara kemasukan semula wanita ke dalam pasaran pekerjaan.	**1.3.1.1** Menyemak semula dasar dan peraturan penggajian di sektor awam dan swasta.	2009-2010	Dasar dan peraturan penggajian baru di sektor awam dan swasta mendorong wanita kembali ke dalam pasaran.	• KPWKM • KSM • JPA • SPA • Agensi Kerajaan • Sektor swasta
		1.3.1.2 Melaksana program latihan semula di sektor awam dan swasta bagi menggalak pekerja wanita kembali ke pasaran pekerjaan.	2009-2013	Bilangan wanita yang kembali ke dalam pasaran pekerjaan meningkat.	
		1.3.1.3 Menganjurkan Program Advokasi Kembali Bekerja di sektor swasta	2009-2013	Kesedaran pekerja wanita dan majikan tentang manfaat	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		untuk pekerja wanita dan majikan.		kembali bekerja meningkat.	
1.4 Menghapuskan diskriminasi/ eksploitasi berasaskan gender di tempat kerja sektor formal dan informal termasuk syarat dan terma pekerjaan.	**1.4.1** Mengurangkan gangguan seksual di tempat kerja.	**1.4.1.1** Meningkatkan kepekaan dan kesedaran mengenai kesaksamaan gender termasuk hak-hak wanita di semua peringkat dan dalam semua sektor.	2009-2010	Aduan mengenai kes-kes gangguan seksual di tempat kerja oleh pekerja wanita meningkat. Dengan itu, insiden gangguan seksual di tempat kerja dapat dikurangkan.	• KPWKM • KSM • Agensi Kerajaan • Sektor swasta • NGO
		1.4.1.2 Memperbanyakkan program kesedaran mengenai hak asasi pekerja wanita.	2009-2010	Bilangan pekerja wanita yang sedar bahawa gangguan seksual adalah merupakan pencabulan	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
				kepada hak asasi wanita meningkat.	
		1.4.1.3 Melaksanakan program pendidikan dan latihan untuk menangani gangguan seksual di tempat kerja untuk pekerja wanita.	2009-2013	Bilangan pekerja wanita yang mempunyai pengetahuan dan kemahiran untuk menangani gangguan seksual di tempat kerja meningkat.	
		1.4.1.4 Meminda Akta Kerja 1955 bagi memasukkan peruntukan mengenai pencegahan dan pengendalian gangguan seksual di tempat kerja.	2009-2013	Pindaan Akta ini akan membolehkan penguatkuasaan terhadap pencegahan dan pengendalian gangguan seksual di tempat kerja.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
	1.4.2 Menangani diskriminasi/ eksploitasi berasaskan gender di tempat kerja melalui mekanisme khusus.	**1.4.2.1** Mewujudkan dan melaksanakan mekanisme khusus bagi menerima dan mengambil tindakan ke atas kes diskriminasi/ eksploitasi berasaskan gender di tempat kerja termasuk hak-hak reproduktif, faedah bersalin pekerja wanita dan suaminya (*maternity and paternity leave*), gaji sama bagi kerja yang sama, umur dan faedah persaraan yang sama antara lelaki dan wanita.	2009-2013	Kes-kes diskriminasi/ eksploitasi berasaskan gender di tempat kerja dikurangkan sebanyak 5% pada tahun 2013 berbanding dengan tahun 2009.	• KSM • KPWKM • Agensi Kerajaan • Sektor swasta • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.4.2.2 Meningkatkan dan memantapkan pelaksanaan mekanisme khusus bagi menerima dan mengambil tindakan ke atas kes-kes diskriminasi/ eksploitasi berasaskan gender di tempat kerja.	2009-2015	Kes-kes diskriminasi dan eksploitasi berasaskan gender di tempat kerja ditangani dengan lebih berkesan.	
1.5 Meningkatkan bilangan peniaga dan usahawan wanita.	**1.5.1** Mengenal pasti dan memudah cara wanita yang berpotensi untuk menjadi peniaga dan usahawan.	**1.5.1.1** Mengenal pasti jurang penglibatan wanita dalam bidang keusahawanan dalam pelbagai sektor.	2009-2010	Bilangan usahawan wanita yang inovatif dan kompetitif dan berkeupayaan menerokai bidang-bidang baru meningkat.	• MITI • KKLW • MOA • KPWKM • MITI • SMIDEC • KPKK • ILIM

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.5.1.2 Memberi latihan teknikal dan bimbingan pengkhususan dalam pelbagai sektor.	2009-2013	Sekurang-kurangnya 5% wanita yang mendapat latihan teknikal dan bimbingan menjadi peniaga dan usahawan.	
		1.5.1.3 Mempermudahkan pemberian bantuan pinjaman kepada peniaga dan usahawan wanita termasuk menyediakan *‘special window’* untuk wanita di setiap institusi kewangan.	2009-2013	Bilangan peniaga dan usahawan wanita yang berjaya mendapat bantuan pinjaman meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.5.1.4 Meningkatkan jaringan kerja peniaga dan usahawan wanita dalam rantaian perniagaan yang diceburi.	2009-2010	Bilangan peniaga dan usahawan wanita yang berjaya memperluaskan perniagaan (*scaling-up*) ditingkatkan.	
		1.5.1.5 Penganjuran program motivasi serta kesedaran mengenai kemudahan/ bantuan yang disediakan oleh kerajaan melalui media cetak dan elektronik.	2009-2010	Pengetahuan dan kesedaran peniaga dan usahawan wanita terhadap kemudahan/ bantuan yang disediakan meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
	1.5.2 Meningkatkan bilangan pengusaha-pengusaha wanita dalam pelbagai sektor menjadi usahawan yang berdaya maju dan berdaya saing.	**1.5.2.1** Mengetengahkan pengusaha-pengusaha wanita dengan kemahiran pengurusan perniagaan yang sistematik serta penggunaan teknologi yang bersesuaian.	2009-2010	Bilangan pengusaha wanita menyertai ekspo perdagangan dalam dan luar negara meningkat.	• MITI • MATRADE • SMIDEC • Bank Negara • KPWKM • Persatuan-persatuan usahawan • FEM • NAWEM • PENIAGAWATI • DPMM
		1.5.2.2 Menggalakkan pengusaha-pengusaha bekerjasama untuk menghasil dan memasarkan produk dalam skala besar.	2009-2010	Produk-produk yang dihasilkan oleh wanita dapat dipasarkan dalam skala besar.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.5.2.3 Meningkatkan sinergi antara agensi yang melaksanakan program pembangunan usahawan.	2009-2010	Program-program pembangunan keusahawanan bagi wanita dilaksanakan secara bersepadu.	
		1.5.2.4 Menggiatkan program mentor-mentee bagi wanita yang mula menceburi bidang keusahawanan.	2009-2010	Bilangan usahawan wanita yang berjaya dalam bidang keusahawanan meningkat.	
		1.5.2.5 Mengenal pasti syarikat milik wanita yang berpotensi untuk dikembangkan.	2009-2013	Bilangan syarikat milik wanita yang berkembang dan berdaya maju bertambah.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.5.2.6 Menubuhkan koperasi yang diuruskan oleh tenaga profesional.	2009-2013	Bilangan koperasi wanita yang diurus secara profesional meningkat .	
	1.5.3 Mewujudkan Bank Pembangunan Wanita.	**1.5.3.1** Melaksanakan kajian kemungkinan penubuhan Bank Pembangunan Wanita.	2009-2010	Cadangan penubuhan Bank Pembangunan Wanita dikemukakan kepada Kerajaan.	• MOF • UPE • Bank Negara • KPWKM
	1.5.4 Mewujudkan jaringan keselamatan sosial	**1.5.4.1** Mengkaji perluasan caruman dan liputan PERKESO kepada wanita dalam sektor informal dan di luar	2009-2010	Caruman dan liputan PERKESO diperluaskan kepada wanita dalam sektor	• MOF • UPE • KSM • KPWKM • PERKESO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		pasaran pekerjaan.		informal dan di luar pasaran pekerjaan.	
		1.5.4.2 Memberi pengiktirafan kerja "suri rumah" dengan mengkaji kemungkinan memperkenalkan dana caruman untuk suri rumah atau sistem "pencen" sekiranya berlaku perceraian atau kematian suami.	2009-2013	Skim perlindungan sosial seperti sistem "pencen" atau dana caruman diperkenalkan.	
1.6 Mewujudkan kehidupan yang ceria dan produktif bagi wanita warga emas.	**1.6.1** Mengoptimum dan memanfaatkan sumber ilmu, pengetahuan, kepakaran dan	**1.6.1.1** Mewujudkan pangkalan data wanita yang berkelayakan berumur 55 hingga 70 tahun.	2009-2010	Pangkalan data wanita yang berkelayakan berumur 55 hingga 70 tahun diwujudkan.	• JPA • KSM • KPWKM • MITI • Sektor swasta • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
	pengalaman kerja pesara wanita.				
		1.6.1.2 Meningkatkan pengambilan balik wanita bersara ke dalam pasaran pekerjaan.	2009-2010	Penyertaan wanita bersara dalam pasaran pekerjaan meningkat sebanyak 1% pada 2010.	
		1.6.1.3 Menggalakkan penglibatan wanita warga emas dalam bidang keusahawanan.	2009-2010	Bilangan wanita warga emas yang menceburi bidang keusahawanan meningkat.	
		1.6.1.4 Meningkatkan pengambilan wanita yang berkelayakan selepas bersara di peringkat lembaga	2009-2013	Penyertaan wanita warga emas di peringkat lembaga pengarah/ pengurusan	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		pengarah/ pengurusan tertinggi dan perunding (penasihat).		tertinggi dan perunding (penasihat) ditingkatkan sebanyak 1% pada tahun 2013.	
1.7 Meningkatkan aspek keselamatan dan kesihatan pekerjaan bagi wanita bekerja.	**1.7.1** Memastikan majikan memberi maklumat dan kesedaran kepada pekerja wanita tentang kepentingan bekerja dengan selamat dan sihat.	**1.7.1.1** Menggalakkan majikan menyediakan program kesedaran risiko dan *hazard* serta menyediakan latihan kepada pekerja wanita termasuk penggunaan peralatan perlindungan diri semasa bekerja.	2009-2010	Nisbah kes kemalangan tempat kerja berkurangan pada tahun 2010 berbanding 2009.	• KSM khususnya Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan Malaysia • Agensi Kerajaan • Sektor swasta

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.7.1.2 Menggiatkan program peningkatan kesedaran kepada pekerja wanita tentang cara betul menangani tekanan yang disebabkan oleh bebanan kerja.	2009-2010	Kes-kes berkaitan tekanan disebabkan oleh bebanan kerja dikalangan pekerja wanita berkurangan.	
	1.7.2 Memastikan majikan menyediakan kemudahan untuk keselamatan dan perlindungan bagi pekerja wanita.	**1.7.2.1** Menggalakkan majikan menyediakan tempat penginapan seperti asrama pekerja, rumah sewa khas untuk pekerja, pengangkutan dan peralatan keselamatan.	2009-2010	Kes-kes berkaitan keselamatan wanita di tempat kerja berkurangan.	• KSM • Agensi Kerajaan • Sektor swasta

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
1.8 Mengiktiraf sumbangan dan penyertaan wanita dalam sektor pekerjaan informal dan *unpaid work*.	**1.8.1** Mewujudkan dasar untuk mengiktiraf sumbangan wanita dalam sektor informal dan *unpaid work*.	**1.8.1.1** Menjalankan penyelidikan untuk mengenal pasti sektor informal dan *unpaid work* yang disertai oleh wanita dan nilai ekonomi yang disumbangkan oleh wanita.	2009-2010	Sumbangan wanita dalam sektor informal dan *unpaid work* dapat dinilai daripada segi ekonomi.	• KSM • KPWKM • UPE

KEMISKINAN DI KALANGAN WANITA

II. KEMISKINAN DI KALANGAN WANITA

Pembasmian kemiskinan tegar dan pengurangan kemiskinan keseluruhan menjadi keutamaan dalam tempoh Rancangan Malaysia Kesembilan. Pengurangan ketidaksamaan antara etnik dan intraetnik juga penting dan akan ditangani dengan mengurangkan jurang antara luar bandar dengan bandar dan jurang antara wilayah serta jurang dalam guna tenaga, pendapatan dan kekayaan. Dalam hubungan ini, jurang kemiskinan antara gender juga perlu diberi perhatian sewajarnya.

Kadar kemiskinan di kalangan rakyat Malaysia telah berjaya dikurangkan di bawah paras 4.0 peratus dan kadar kemiskinan tegar berjaya dikurangkan kepada 0.7 peratus pada tahun 2007. Kadar kemiskinan di kalangan ketua isi rumah wanita dapat dikurangkan daripada 12.5 peratus pada tahun 2002 kepada 11.5 peratus pada tahun 2004. Walaupun kadar kemiskinan di kalangan ketua isi rumah wanita dapat dikurangkan, kadar ini adalah jauh lebih tinggi daripada kadar kemiskinan di kalangan ketua isi rumah secara keseluruhan iaitu 3.6 peratus pada tahun 2007. Justeru, usaha-usaha perlu ditingkatkan bagi mengurangkan jurang kemiskinan antara gender.

Selaras dengan hasrat Kerajaan untuk mencapai sasaran kemiskinan tegar sifar dan kemiskinan 2.8 peratus menjelang tahun 2010, Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi untuk membasmi kemiskinan di kalangan wanita seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: KEMISKINAN DI KALANGAN WANITA

Objektif

1. Pengurangan kemiskinan di kalangan wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Meningkatkan taraf hidup golongan wanita miskin yang produktif (mampu bekerja).	**1.1.1** Mendayaupayakan wanita untuk menjana pendapatan.	**1.1.1.1** Mengadakan latihan kemahiran, khidmat nasihat dan bimbingan yang berterusan, kursus-kursus teknikal dan perniagaan kepada wanita khususnya ibu tunggal.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 30% wanita yang diberi latihan dapat menjalankan aktiviti menjana pendapatan.	• KKLW • KPKT • MITI • KBS • KPWKM • JPW • JKM • ICU • Sektor swasta • NGO
		1.1.1.2 Menjalankan analisis keperluan program-program dan latihan	2009-2010	Program dan latihan kemahiran menepati keperluan dan	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		kemahiran seperti pemasaran, pembungkusan dan pelabelan.		kehendak kumpulan sasar.	
		1.1.1.3 Melaksanakan kursus motivasi, keagamaan dan perubahan sikap bagi menggalakkan penyertaan aktif dalam menjana ekonomi keluarga.	2009-2010	Bilangan wanita yang bergantung sepenuhnya kepada bantuan kebajikan berkurangan sebanyak 5%.	
		1.1.1.4 Mewujudkan jendela khusus (*special window*) untuk peniaga kecil wanita mendapatkan peluang dan perkhidmatan perniagaan.	2009-2010	Bilangan institusi kewangan yang mewujudkan jendela khusus untuk wanita bertambah.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.1.5 Menggalakkan penubuhan TASKA Komuniti melalui bantuan kewangan.	2009-2010	Bilangan TASKA Komuniti yang diwujudkan bertambah.	
		1.1.1.6 Menyalurkan sumber produktif dan maklumat melalui *outreach programme* seperti aktiviti Pendamping di semua peringkat termasuk peringkat akar umbi.	2009-2013	Peratusan wanita yang mendapat kemudahan kewangan mikro meningkat 5% setiap tahun.	
		1.1.1.7 Meningkatkan peranan Rumah Nur sebagai pusat rujukan dan sebarang maklumat setempat seperti mendapatkan maklumat tentang	2009-2013	Pengetahuan wanita tentang maklumat-maklumat yang disediakan meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		kemudahan perumahan.			
		1.1.1.8 Meningkatkan perkongsian pintar antara Kerajaan, sektor swasta dan NGO seperti menjalankan aktiviti kampung angkat.	2009-2013	Bilangan aktiviti penjanaan pendapatan bagi wanita bertambah.	
	1.1.2 Menyediakan dan mempelbagaikan peluang pekerjaan dalam pelbagai bidang termasuk pertanian moden, perkhidmatan dan perniagaan kecilan.	**1.1.2.1** Menyediakan peluang pekerjaan yang bersesuaian seperti pencucian, pembantu rumah, penjagaan anak di rumah/TASKA dan Pejabat@Rumah.	2009-2013	Kemudahan peluang pekerjaan bagi wanita khususnya ibu tunggal meningkat.	• KKLW • KPKT • MITI • KPWKM • JPW • JKM • KBS • ICU • Institusi kewangan • Sektor swasta • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.2.2 Menyediakan latihan kemahiran untuk anak-anak, remaja dan belia yang tercicir dari sistem pendidikan.	2009-2015	30% remaja dan belia yang diberi latihan kemahiran berjaya mendapat peluang pekerjaan atau menjalankan aktiviti menjana pendapatan.	
	1.1.3 Memudahkan wanita untuk mengakses sumber produktif (modal, latihan, ICT, teknologi mesra wanita) bagi memulakan perniagaan.	**1.1.3.1** Menggalakkan penubuhan koperasi di kalangan wanita miskin.	2009-2010	Bilangan wanita yang menceburi aktiviti perniagaan meningkat.	
		1.1.3.2 Memperluaskan kemudahan kewangan/mikro kredit melalui NGO/GO agensi awam dan sektor swasta seperti Skim Pembiayaan Ekonomi Desa (SPED), Tabung	2009-2015	10% wanita yang miskin dikeluarkan daripada pendapatan garis kemiskinan (PGK) pada tahun 2015.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		Ekonomi Usaha Niaga (TEKUN), Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) dan lain-lain.			
	1.1.4 Mengenal pasti punca kemiskinan di kalangan wanita termasuk ketua isi rumah wanita.	**1.1.4.1** Mewujudkan satu sistem pangkalan data (kuantitatif dan kualitatif) berasaskan pecahan jantina secara bersepadu.	2009-2010	Keberkesanan program membasmi kemiskinan yang melibatkan wanita meningkat.	• KKLW • KPKT • MITI • KPWKM • JPW • JKM • LPPKN • KBS • KKM • ICU • DOS • Agensi-agensi Kerajaan berkaitan • Institusi kewangan • Sektor swasta • NGO
		1.1.4.2 Menjalankan analisis gender untuk mengenal pasti punca kemiskinan di kalangan wanita termasuk mewujudkan *profiling* ibu tunggal dan ketua isi rumah wanita.	2009-2010	Bilangan wanita yang mengikuti program-program membasmi kemiskinan meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.4.3 Meningkatkan pemantauan ke atas keberkesanan dan kesesuaian program-program pembasmian kemiskinan oleh agensi pelaksana melalui petunjuk khusus seperti *Gender Poverty Index* (GPI).	2009-2013	Jurang kemiskinan berasaskan gender berkurangan.	
	1.1.5 Meningkatkan sokongan Kerajaan ke atas *poverty focus* NGO seperti Yayasan Basmi Kemiskinan (YBK) dan Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM).	**1.1.5.1** Menambah bantuan geran pelancaran/dana yang dibajetkan untuk pelaksanaan program.	2009-2010	Bilangan wanita yang mengikuti program-program pembasmian kemiskinan oleh NGO berkaitan meningkat.	• MOF • KKLW • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	1.1.6 Mewujudkan jaringan keselamatan sosial.	**1.1.6.1** Mengkaji perluasan caruman dan liputan PERKESO kepada wanita dalam sektor informal dan di luar pasaran pekerjaan.	2009-2010	Tahap perlindungan kewangan kepada wanita dalam sektor informal dan di luar pasaran pekerjaan meningkat.	• MOF • UPE • KSM • KPWKM • PERKESO
		1.1.6.2 Mengkaji kemungkinan mewujudkan skim insurans kepada wanita miskin.	2009-2010	Tahap perlindungan kewangan kepada wanita miskin meningkat.	
		1.1.6.3 Memberi pengiktirafan kerja "suri rumah" dengan mengkaji kemungkinan memperkenalkan dana caruman untuk suri rumah atau sistem "pencen"/ "EPF".	2009-2013	Tahap perlindungan kewangan kepada suri rumah meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.2 Meningkatkan kesejahteraan golongan wanita miskin tidak berupaya untuk bekerja.	**1.2.1** Mempertingkatkan dan memperluaskan skim-skim bantuan sedia ada serta mengkaji kemungkinan memperkenalkan skim baru.	**1.2.1.1** Menggalakkan majikan melaksanakan *corporate social responsibility* melalui pemberian insentif pelepasan cukai, pemberian anugerah termasuk kepada syarikat yang mengamalkan *work life balance* di kalangan pekerja.	2009-2010	Akses wanita kepada bantuan kebajikan meningkat.	• KKLW • KPKT • MITI • KPWKM • JPW • JKM • DOS • ICU • JKKK • Baitulmal • Persatuan-persatuan agama bukan Islam • Sektor swasta • NGO
		1.2.1.2 Menggalakkan syarikat menjadikan pusat komuniti sebagai pusat komuniti angkat bagi melaksanakan aktiviti kemasyarakatan.	2009-2010	Akses wanita kepada kemudahan menjalankan aktiviti sosial meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.2.1.3 Meningkatkan peranan komuniti setempat dan NGO untuk mengenal pasti kumpulan yang memerlukan bantuan serta menyalurkan maklumat kepada agensi yang berkaitan.	2009-2013	Kes-kes pengabaian wanita miskin yang tidak berupaya bekerja berkurangan.	
		1.2.1.4 Mengumpul maklumat mengenai penerima bantuan agensi kerajaan bagi tujuan penyelarasan bantuan dan pemantauan.	2009-2013	Bantuan-bantuan kebajikan yang diagihkan lebih saksama dan adil.	
		1.2.1.5 Mempergiatkan aktiviti *Outreach Programme* seperti “Program Cari” bagi memastikan tiada	2009-2015	95% wanita miskin dan daif menerima bantuan kebajikan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		wanita miskin serta daif yang tercicir dan terpinggir daripada menerima bantuan kebajikan.			
		1.2.1.6 Mewujudkan sistem maklumat berpusat penerima bantuan. Contoh: Sistem Tapisan Penerima Bantuan.	2009-2015	Bantuan-bantuan kebajikan yang diagihkan lebih saksama dan adil.	
		1.2.1.7 Mengkaji kemungkinan mewujudkan jaringan keselamatan sosial terutama bagi golongan yang memerlukan.	2009-2015	Tahap perlindungan kewangan bagi golongan wanita yang tidak berupaya bekerja meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.3 Mengenal pasti kumpulan sasar program kemiskinan seperti: i. wanita kurang upaya ii. wanita ketua isi rumah iii. wanita yang suaminya dalam tahanan iv. wanita yang terabai v. pekerja seks vi. wanita mangsa keganasan rumah tangga vii. wanita orang asal viii. wanita	**1.3.1** Membekalkan maklumat program-program kemiskinan sedia ada kepada agensi kerajaan.	**1.3.1.1** Memadankan program-program pembasmian kemiskinan yang tersenarai dalam RMK-9 dengan kumpulan-kumpulan sasar ini dan menyalurkan bantuan kepada mereka melalui agensi kerajaan yang berkenaan.	2009-2010	Program-program pembasmian kemiskinan meliputi semua kategori wanita.	Semua agensi yang terlibat dalam pembasmian kemiskinan terutamanya ICU, di bawah Jabatan Perdana Menteri.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
pekerja ladang ix. wanita yang menghidap HIV dan mempunyai masalah kewangan x. wanita warga emas yang berumur lebih 70 tahun dan berisiko tinggi menghadapi masalah kemiskinan.					

WANITA DAN UNDANG-UNDANG

III. WANITA DAN UNDANG-UNDANG

Pelbagai usaha menambah baik perundangan telah dilaksanakan bagi menangani diskriminasi terhadap wanita, antara lain, pindaan ke atas Perkara 8(2) Perlembagaan Persekutuan yang menjamin tiada diskriminasi berasaskan gender serta beberapa akta dan peraturan seperti Akta Pencen 1980, Akta Tanah (Kawasan Penempatan Berkelompok) 1960, Kanun Keseksaan, Kanun Tatacara Jenayah dan Peraturan-Peraturan Imigresen 1963. Namun, masih terdapat unsur-unsur diskriminasi terhadap wanita dalam beberapa perundangan dan keperluan mengharmonikan prinsip-prinsip *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women* (CEDAW) dalam perundangan sedia ada dan dalam penggubalan undang-undang baru.

Kurang kesedaran di kalangan wanita tentang hak-hak mereka di sisi undang-undang juga menyebabkan diskriminasi terhadap wanita masih wujud dan membuka ruang kepada sesetengah pihak untuk mengambil kesempatan. Oleh itu, wanita perlu diberikan kefahaman untuk menuntut hak-hak mereka dari segi undang-undang.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi menangani unsur-unsur diskriminasi terhadap wanita dalam perundangan seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DAN UNDANG-UNDANG

Objektif

1. **Mengenal pasti dan meminda undang-undang dan peruntukan sedia ada dan prosedur yang mendiskriminasikan wanita.**

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
1.1 Meminda mana-mana peruntukan yang mendiskriminasikan wanita.	**1.1.1** Menentukan skop definisi diskriminasi terhadap wanita yang jelas dan boleh diterima dalam konteks Malaysia.	**1.1.1.1** Mengenal pasti undang-undang sedia ada yang mempunyai unsur diskriminasi terhadap wanita.	2009-2010	Satu undang-undang yang mempunyai unsur diskriminasi terhadap wanita dipinda.	• AGC • JKSM • KPWKM • Ahli akademik • Agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan • NGO • Pengamal undang-
		1.1.1.2 Mengkaji pemakaian dan kesan undang-undang sedia ada seperti Perkara 8(2) Perlembagaan Persekutuan.	2009-2010	Undang-undang berhubung definisi diskriminasi terhadap wanita diwujudkan.	

					undang
	1.1.2 Memudahkan penafsiran undang-undang dan pelaksanaan prosedur.	**1.1.2.1** Menjalankan kajian dan meminda undang-undang dan prosedur yang berkaitan supaya mudah difahami.	2009-2013	Undang-undang dan prosedur yang sukar difahami dipinda.	• AGC • JKSM • Badan Kehakiman • KPWKM • Ahli akademik • Agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan • NGO • Pengamal undang-undang
		1.1.2.2 Memudahkan semua proses permohonan berkaitan undang-undang keluarga seperti kes–kes penceraian (nafkah, hak penjagaan, harta sepencarian dsb.).	2009-2015	Kes-kes tertunggak seperti kes–kes penceraian (nafkah, hak penjagaan, harta sepencarian dsb.) berkurangan.	
		1.1.2.3 Mewujudkan sistem pemantauan untuk memudahkan pengesanan terhadap kes mahkamah seperti kes-kes keluarga dan kes keganasan terhadap wanita.	2009-2015	Maklumat mengenai kes-kes mahkamah mudah diakses.	

		1.1.2.4 Mengenal pasti percanggahan antara undang-undang sivil dan syariah berkaitan dengan hak-hak dan perlindungan wanita supaya tidak wujud diskriminasi terhadap wanita selaras dengan Perkara 8(2) Perlembagaan Persekutuan.	2009-2015	Peruntukan yang bercanggah antara undang-undang sivil dan syariah yang berkaitan dengan hak-hak dan perlindungan wanita diselaraskan.	

Objektif

2. Mengintegrasikan prinsip-prinsip CEDAW ke dalam peruntukan undang-undang tertakluk kepada reservasi.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
2.1 Menentukan undang-undang negara selaras dengan prinsip CEDAW.	**2.1.1** Mengkaji semula, meminda undang-undang sedia ada atau menggubal undang-undang baru, sekiranya perlu.	**2.1.1.1** Mengadakan konsultansi dan rangkaian kerjasama dengan agensi kerajaan, bukan kerajaan dan masyarakat sivil yang berkenaan menggunakan pendekatan multi-sektor sinergi.	2009-2010	Kefahaman agensi kerajaan dan masyarakat sivil tentang pentingnya mengintegrasikan prinsip CEDAW dalam undang-undang negara meningkat.	• AGC • KPWKM • Agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan • NGO • Pengamal undang-undang • Institusi pengajian tinggi dan badan-badan

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
					penyelidikan
		2.1.1.2 Menjalankan penyelidikan perbandingan dari aspek pemakaian, amalan dan kesan undang-undang sedia ada dengan negara lain termasuk undang-undang syariah.	2009-2010	Prinsip CEDAW diintegrasikan dalam undang-undang negara.	
		2.1.1.3 Mengkaji dari semasa ke semasa reservasi-reservasi CEDAW.	2009-2013	Reservasi-reservasi CEDAW ditarik balik balik.	
		2.1.1.4 Mengkaji semula dan meminda undang-undang sedia ada yang berkaitan.	2009-2015	Undang-undang yang berunsur diskriminasi terhadap wanita dikaji semula dan dipinda.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		2.1.1.5 Mengkaji kemungkinan penggubalan undang-undang kesaksamaan gender.	2009-2015	Undang-undang kesaksamaan gender digubal.	
		2.1.1.6 Menggunakan prinsip-prinsip CEDAW dan perundangan tempatan sebagai sebahagian daripada modul pendidikan perundangan dan latihan kepada pegawai-pegawai perundangan seperti hakim, peguam dan pendakwa raya.	2009-2015	Tahap kesedaran dan pengetahuan pegawai-pegawai perundangan seperti hakim, peguam dan pendakwa raya terhadap prinsip-prinsip CEDAW meningkat.	

Objektif

3. Meningkatkan tahap perkhidmatan Mahkamah Sivil dan Mahkamah Syariah supaya lebih efektif dan efisyen.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
3.1 Menyediakan perkhidmatan yang baik, adil, cekap dan berkesan.	**3.1.1** Meningkatkan kesedaran tentang kewujudan instrumen-instrumen antarabangsa yang berkaitan dengan wanita seperti CEDAW kepada para hakim, pengamal undang-undang dan lain-lain.	**3.1.1.1** Meningkatkan latihan kepekaan gender kepada hakim dan badan perundangan.	2009-2010	Tahap kepekaan gender para hakim dan badan perundangan meningkat.	• SPKP • SPA • JPA • AGC • JKSM • KPWKM • ILKAP • ILIM • NGO
		3.1.1.2 Meningkatkan kualiti perkhidmatan dan pengurusan mahkamah termasuk melaksanakan *e–management.*	2009-2013	Kes-kes yang tertunggak melebihi setahun berkurangan.	

		3.1.1.3 Melantik dan meningkatkan bilangan hakim wanita di Mahkamah Syariah.	2009-2013	Hakim wanita bagi Mahkamah Syariah dilantik.	
		3.1.1.4 Menambahkan pengambilan kakitangan yang terlatih/ sesuai di samping mengadakan latihan secara intensif dan menambahkan kemahiran dan kepakaran di kalangan kakitangan.	2009-2015	Perkhidmatan Mahkamah Sivil dan Mahkamah Syariah ditingkatkan dengan tahap kepuasan pelanggan ditingkatkan sebanyak 5%.	
		3.1.1.5 Meningkatkan bilangan hakim wanita di Mahkamah Sivil dan mencapai sekurang-kurangnya 30% penyertaan wanita di peringkat pembuat keputusan dan memegang jawatan	2009-2015	Bilangan hakim wanita di Mahkamah Sivil meningkat. Sekurang-kurangnya 30% jawatan di peringkat pembuat keputusan disandang oleh wanita termasuk	

		yang selayaknya di mahkamah.		jawatan yang selayaknya di mahkamah.	
	3.1.2 Mewujudkan mekanisme pelaksanaan yang lebih berkesan.	**3.1.2.1** Menambahkan kemahiran dan kepakaran di kalangan pengamal undang-undang dan penguat kuasa.	2009-2010	Kemahiran dan kepakaran di kalangan pengamal undang-undang dan penguat kuasa meningkat.	• SPKP • SPA • JPA • AGC • JKSM • KPWKM • ILKAP • ILIM • Pengamal undang-undang • NGO
		3.1.2.2 Mewujudkan mediasi untuk kes-kes keluarga di Mahkamah Sivil.	2009-2013	Peratusan kes-kes keluarga di Mahkamah Sivil yang diselesaikan dalam tempoh dua bulan meningkat.	
		3.1.2.3 Memperluas dan memperkukuhkan perkhidmatan mediasi di Mahkamah Syariah.	2009-2013	Peratusan kes-kes keluarga di Mahkamah Syariah yang diselesaikan dalam tempoh dua bulan meningkat.	

		3.1.2.4 Memperluaskan penubuhan Mahkamah Keluarga di Mahkamah Sivil.	2009-2015	Mahkamah Keluarga ditubuhkan di Mahkamah Sivil sekurang-kurangnya di tiga buah negeri.	
		3.1.2.5 Meningkatkan advokasi ke arah penyeragaman undang-undang syariah terutama undang-undang keluarga Islam.	2009-2015	Undang-undang syariah terutama undang-undang keluarga Islam diseragamkan.	

Objektif

4. Mewujudkan kesedaran mengenai hak-hak wanita di sisi undang-undang.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
4.1 Memberi pendidikan dan pendedahan mengenai hak wanita termasuk pemahaman tentang aspek undang-undang syariah.	**4.1.1** Meningkatkan advokasi kepada semua lapisan masyarakat.	**4.1.1.1** Mengadakan kursus, bengkel dan ceramah ke peringkat akar umbi.	2009-2010	Kesedaran wanita mengenai hak-hak wanita di sisi undang-undang ditingkatkan sebanyak 5%.	• KPWKM • JPW • KPKK • Ahli akademik • Agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan • ILIM • NGO • Pengamal undang-undang • Media massa • Institusi dan pemimpin dalam
		4.1.1.2 Menyebar luas maklumat melalui media cetak dan elektronik.	2009-2010	Tahap pemahaman mengenai undang-undang di kalangan wanita meningkat.	
		4.1.1.3 Menggalakkan penyertaan kaum wanita dalam aktiviti	2009-2010	Lebih ramai wanita yang sedar mengenai isu-isu berkaitan	

		berpersatuan. **4.1.1.4** Mempereratkan kerjasama pintar antara pihak NGO, swasta dan Kerajaan.	2009-2010	perundangan yang berkaitan wanita. Kemudahan akses wanita kepada bantuan guaman meningkat.	komuniti • Sektor swasta • Ahli politik tempatan

Objektif

5. Meningkatkan sikap prihatin dan sensitif di kalangan pihak penguatkuasa undang-undang supaya lebih bertanggungjawab terhadap wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	Outcome	Agensi/ Pelaksana
5.1 Meningkatkan kepekaan gender agensi penguat kuasa.	**5.1.1** Mengadakan latihan khusus berkaitan dengan hak-hak wanita.	**5.1.1.1** Merangka modul latihan khusus untuk pihak penguat kuasa undang-undang.	2009-2010	Tahap kepekaan gender pegawai agensi penguat kuasa meningkat.	• Semua agensi penguat kuasa • PDRM • AGC • KPWKM • Ahli akademik • Agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan • NGO • Pengamal undang-
		5.1.1.2 Meningkatkan pengetahuan tentang undang-undang berkaitan dengan keganasan terhadap wanita.	2009-2010	Tahap sensitiviti pegawai agensi penguat kuasa terhadap kes-kes keganasan terhadap wanita meningkat.	

		5.1.1.3 Memperkemaskan prosedur kerja *(Standard Operating Procedure)* berkaitan dengan pengendalian kes-kes yang melibatkan wanita.	2009-2010	Tahap kepuasan wanita terhadap cara pengendalian kes yang melibatkan wanita meningkat.	undang • Majlis Peguam Malaysia

Objektif

6. Meningkatkan dan memperluaskan skop perkhidmatan dan bantuan guaman yang mudah dicapai dan mampu diperolehi oleh wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
6.1 Meningkatkan dan memperluaskan perkhidmatan guaman yang disediakan oleh sektor awam dan sektor bukan kerajaan.	**6.1.1** Menggalakkan pemberi khidmat bantuan guaman untuk meningkatkan dan memperluaskan perkhidmatan kepada semua wanita yang memerlukan.	**6.1.1.1** Meningkatkan penyebaran maklumat berkaitan perkhidmatan bantuan guaman.	2009-2010	Kemudahan akses wanita kepada perkhidmatan guaman meningkat.	• BBG • AGC • JPA • Ahli akademik • Agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan • NGO • Pengamal undang-undang • Media massa
		6.1.1.2 Mengumpul dan menganalisis data kes-kes yang dikendalikan oleh pemberi khidmat bantuan guaman yang melibatkan wanita sebagai pengadu.	2009-2010	Bantuan-bantuan guaman yang diberikan disesuaikan dengan keperluan wanita.	

		6.1.1.3 Mempereratkan kerjasama pintar di antara pihak kerajaan dan organisasi pemberi khidmat bantuan guaman.	2009-2010	Khidmat bantuan guaman mudah dicapai oleh wanita di peringkat akar umbi.	
		6.1.1.4 Meningkatkan kepekaan terhadap keperluan wanita menerusi latihan, pendidikan, kempen, publisiti dsb.	2009-2010	Kepekaan pegawai guaman terhadap keperluan wanita meningkat.	
		6.1.1.5 Menambahkan bilangan organisasi dan kakitangan pemberi khidmat bantuan guaman.	2009-2013	Bilangan wanita yang mendapat perkhidmatan bantuan guaman bertambah.	

		6.1.1.6 Meningkatkan kompetensi pegawai dan kakitangan pemberi khidmat bantuan guaman menerusi latihan khusus.	2009-2015	Bilangan kes-kes yang diselesaikan dalam tempoh yang lebih cepat bertambah.	
		6.1.1.7 Menyediakan perkhidmatan di tempat yang mudah diakses seperti mengadakan ‘*mobile clinic*’.	2009-2015	Liputan perkhidmatan bantuan guaman kepada wanita lebih meluas.	

Objektif

7. Memperkukuhkan Mahkamah Sivil dan Mahkamah Syariah dengan mengadakan sistem sokongan perkhidmatan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
7.1 Menyediakan sistem sokongan perkhidmatan bagi menangani kes-kes masalah keluarga.	**7.1.1** Memperluaskan skop perkhidmatan Mahkamah Sivil dan Mahkamah Syariah.	**7.1.1.1** Menyediakan kursus dan latihan sangkutan termasuk kepada pegawai-pegawai dan kakitangan berkaitan.	2009-2010	Tahap kompetensi pegawai-pegawai dan kakitangan yang memberi khidmat sokongan bertambah.	• Badan kehakiman • KPWKM • BHEUU • Pengamal undang-undang
		7.1.1.2 Mewujudkan perkhidmatan kaunseling dan mediasi.	2009-2013	Kes-kes masalah keluarga yang diselesaikan melalui perkhidmatan kaunseling dan mediasi bertambah.	

		7.1.1.3 Menambahkan bilangan Mahkamah Keluarga di Mahkamah Sivil yang mesra pelanggan (mengikut keperluan).	2009-2015	Kes-kes keluarga diselesaikan dalam suasana yang harmoni.	
		7.1.1.4 Mewujudkan pihak berkuasa mengenai sokongan keluarga (*family-support authority)* untuk menjalankan penguatkuasaan perintah Mahkamah.	2009-2015	Kes-kes ingkar perintah mahkamah terutama mengenai pembayaran nafkah berkurangan.	
		7.1.1.5 Mengkaji serta mengaplikasi amalan terbaik dari negara luar di mana bersesuaian.	2009-2015	Sistem sokongan yang cekap dan berkesan diwujudkan.	

Objektif

8. Mempercepatkan proses penyelesaian kes-kes mahkamah berkaitan isu-isu kekeluargaan dan meningkatkan mutu penghakiman kes-kes tersebut.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
8.1 Mewujudkan sistem mahkamah yang khusus untuk pengendalian kes-kes berkaitan dengan keluarga.	**8.1.1** Menubuhkan Mahkamah Keluarga.	**8.1.1.1** Meningkatkan advokasi kepada *key personnel* dalam bidang kehakiman dan perundangan tentang pentingnya pewujudan Mahkamah Keluarga.	2009-2010	Sokongan untuk menubuhkan Mahkamah Keluarga diperolehi daripada *key personnel* dalam bidang kehakiman dan perundangan.	• KPWKM • BHEUU • AGC
		8.1.1.2 Membuat kajian perbandingan dengan negara lain mengenai pelaksanaan Mahkamah Keluarga.	2009-2013	Sistem pelaksanaan Mahkamah Keluarga diwujudkan.	

		8.1.1.3 Menggubal Akta Mahkamah Keluarga.	2009-2015	Akta Mahkamah Keluarga digubal dan diluluskan.	

KEGANASAN TERHADAP WANITA

IV. MENANGANI KEGANASAN TERHADAP WANITA

Keganasan terhadap wanita merupakan isu kritikal yang boleh menjejaskan kemajuan dan kesejahteraan wanita. Isu ini perlu ditangani bagi mewujudkan persekitaran yang selamat untuk wanita supaya mereka bebas daripada penganiayaan. Dalam tempoh 2000 hingga 2007, kes rogol meningkat daripada 1,217 pada tahun 2000 kepada 3,098 pada tahun 2007. Kes keganasan rumah tangga pula berkurangan daripada 3,468 pada tahun 2000 kepada 2,055 pada tahun 2003 dan meningkat kepada 3,756 pada tahun 2007.

Usaha bersepadu perlu diambil bagi meningkatkan kesedaran masyarakat khususnya wanita terhadap tanggungjawab dalam menangani isu keganasan terhadap wanita. Program kesedaran dan latihan berkaitan keganasan terhadap wanita hendaklah melibatkan setiap lapisan masyarakat termasuk kaum lelaki. Perkhidmatan sokongan sosial perlu ditingkatkan terutama dari aspek pencegahan, perlindungan dan pemulihan.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi menangani isu keganasan terhadap wanita seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR : KEGANASAN TERHADAP WANITA

Objektif

1. Mengurangkan kes-kes keganasan terhadap wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Mencegah keganasan terhadap wanita.	**1.1.1** Mengenal pasti punca-punca keganasan terhadap wanita.	**1.1.1.1** Menjalankan kajian berkenaan punca-punca keganasan terhadap wanita.	2009-2010	Pengetahuan dan keupayaan wanita dan lelaki bagi mencegah keganasan berasaskan gender meningkat.	• PDRM • AGC

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	1.1.2 Meningkatkan pengetahuan wanita bagi mencegah keganasan terhadap wanita.	**1.1.2.1** Mengadakan kempen kesedaran dan menyebarluaskan maklumat mengenai punca-punca keganasan terhadap wanita kepada wanita dan lelaki bagi mencegah kes keganasan terhadap wanita.	2009-2015	Nisbah kes keganasan terhadap wanita berbanding bilangan penduduk wanita berkurangan.	• KPM • KPT • KPWKM • KPKK • NGO
	1.1.3 Membangunkan kemahiran mempertahankan diri di kalangan wanita.	**1.1.3.1** Menyediakan kemudahan dan sesi latihan mempertahankan diri di sekolah, di tempat kerja dan dalam komuniti.	2009-2015	Kemudahan latihan mempertahankan diri menjadi sebahagian daripada aktiviti di sekolah, di tempat kerja dan dalam komuniti.	• KBS • KPWKM • KPM • KPT • IPT • NGO

Objektif

2. Menghapuskan masalah pemerdagangan orang yang melibatkan wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Menangani masalah pemerdagangan orang di kalangan wanita termasuk warganegara asing.	**2.1.1** Meningkatkan usaha menangani masalah pemerdagangan orang melalui perundangan, penguatkuasaan dan perlindungan mangsa.	**2.1.1.1** Meratifikasikan triti antarabangsa seperti *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children Supplementary to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*.	2009-2010	Triti antarabangsa berkaitan diratifikasi. Kemahiran pegawai-pegawai yang mengendalikan masalah pemerdagangan orang meningkat.	• KDN • JPW • JKM • LPPKN • KKM • KPKK • AGC • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.2 Meningkatkan usaha di peringkat antarabangsa seperti kerjasama serantau dan bilateral terutama dengan negara asal mangsa dan negara transit.	2009-2015	Kes-kes pemerdagangan orang di kalangan wanita terutama warganegara asing berkurangan.	
		2.1.1.3 Mengumpul data dan menganalisa maklumat mengenai mangsa wanita.	2009-2015	Pangkalan data mengenai mangsa wanita dibangunkan. Profil mangsa wanita diwujudkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.4 Meningkatkan sistem sokongan seperti penyediaan rumah perlindungan dan khidmat guaman.	2009-2015	Perlindungan dan kebajikan mangsa terpelihara.	
		2.1.1.5 Memberikan latihan kepada pegawai perundangan, pegawai penguat kuasa, pegawai pelindung dan pegawai perubatan supaya peka dengan keperluan mangsa wanita.	2009-2015	Mangsa wanita dikendalikan selaras dengan piawaian yang ditetapkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.6 Menyediakan kemudahan perubatan dan kaunseling bagi mangsa wanita.	2009-2015	Gangguan emosi/ trauma mangsa dapat dikurangkan.	
		2.1.1.7 Mengadakan program kesedaran untuk wanita dan masyarakat mengenai masalah pemerdagangan orang.	2009-2015	Bilangan wanita tempatan yang menjadi mangsa pemerdagangan orang termasuk *drug mules* berkurangan.	

Objektif

3. Mendidik dan meningkatkan kesedaran bagi menghapus segala bentuk keganasan terhadap wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Memberi pendidikan mengenai kesan negatif keganasan berasaskan gender ke atas wanita, keluarga dan masyarakat.	**3.1.1** Mewujudkan kurikulum berkaitan keganasan berasaskan gender.	**3.1.1.1** Mengkaji semula dan menambah baik modul-modul latihan sedia ada dan membangunkan modul baru mengenai isu keganasan berasaskan gender.	2009-2010	Pengetahuan dan kemahiran menangani keganasan berasaskan gender di kalangan masyarakat meningkat.	• KPM • KPT • KKM • JPW • JKM • LPPKN • Agensi-agensi Kerajaan berkaitan • IPT • NGO
		3.1.1.2 Membangunkan kurikulum pengajaran untuk tenaga pengajar di institut pengajian tinggi.	2009-2010	Kemahiran pelajar-pelajar di institut pengajian tinggi dalam menangani keganasan berasaskan gender meningkat.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti Umum**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		3.1.1.3 Memasukkan pendidikan kesedaran mengenai keganasan berasaskan gender dalam kurikulum pendidikan sedia ada.	2009-2013	Satu kurikulum berkaitan keganasan berasaskan gender dibangunkan.	
3.2 Meningkatkan kesedaran mengenai segala aspek berkaitan keganasan berasaskan gender.	**3.2.1** Meningkatkan usaha-usaha advokasi berkaitan segala aspek keganasan berasaskan gender.	**3.2.1.1** Melaksanakan *training-of-trainers* (TOT) dalam bidang kepekaan gender dan kaedah menangani keganasan berasaskan gender.	2009-2010	Kumpulan jurulatih yang mahir dalam kaedah menangani keganasan berasaskan gender diwujudkan.	• JPW • JKM • LPPKN • PDRM • KPKK • JAKIM • ILIM • Badan-badan agama • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		3.2.1.2 Meningkatkan latihan kepekaan gender dan latihan bagi menangani keganasan berasaskan gender kepada pihak penguat kuasa dan agensi yang berkaitan.	2009-2010	Kemahiran pegawai-pegawai yang mengendalikan kes keganasan berasaskan gender meningkat.	
		3.2.1.3 Menyebar luas maklumat mengenai keganasan berasaskan gender termasuk wujudnya Akta Keganasan Rumah tangga 1994 melalui kempen advokasi, risalah, media cetak dan media elektronik.	2009-2010	Tahap kesedaran masyarakat mengenai segala aspek berkaitan keganasan berasaskan gender meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		3.2.1.4 Mengadakan forum konsultatif, bengkel, seminar dan dialog mengenai punca-punca keganasan berasaskan gender termasuk penyalahgunaan dadah dan pengaruh alkohol.	2009-2010	Pengetahuan dan keupayaan wanita bagi mencegah keganasan berasaskan gender meningkat.	
		3.2.1.5 Mengadakan latihan/kursus khusus dalam bidang pencegahan keganasan untuk kaum lelaki seperti kem kesihatan, bengkel, forum, debat dan khutbah agama.	2009-2010	Bilangan lelaki yang memahami impak negatif keganasan terhadap wanita meningkat.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti Umum**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		3.2.1.6 Memasukkan komponen mengenai keganasan rumah tangga dalam kurikulum kursus pra perkahwinan.	2009-2010	Kes-kes keganasan rumah tangga berkurangan.	

Objektif

4. Memperluaskan sistem sokongan sosial bagi mangsa keganasan berasaskan gender.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
4.1 Meningkatkan perkhidmatan sokongan sosial yang berkesan bagi mangsa keganasan berasaskan gender termasuk mangsa penyalahgunaan dadah dan pengaruh alkohol.	**4.1.1** Meningkatkan kepakaran dalam menangani keganasan berasaskan gender.	**4.1.1.1** Menambah bilangan kakitangan yang komited, dedikasi, berkelayakan dan berkemahiran.	2009-2010	Mangsa keganasan berasaskan gender dikendalikan selaras dengan piawaian yang ditetapkan.	• JPW • JKM • ISM • KPT • KKM • PDRM • NGO
	4.1.2 Memantap dan memperluaskan perkhidmatan sokongan sosial.	**4.1.2.1** Melaksanakan aktiviti perkhidmatan sokongan seperti kaunseling, mediasi, bimbingan, perlindungan dan pemulihan.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 60% daripada kes yang dirujuk untuk mendapat perkhidmatan sokongan sosial berjaya diselesaikan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		4.1.2.2 Mengkaji semula dan menyelaraskan *SOP* antara agensi.	2009-2013	Pengendalian kes keganasan berasaskan gender lebih berkesan dan menepati piawaian.	
		4.1.2.3 Mengadakan sesi dialog multi *diciplinary/inter-agency* dan NGO.	2009-2013	Program-program menangani keganasan berasaskan gender dilaksanakan dengan lebih berkesan.	
	4.1.3 Meningkatkan bilangan pusat perkhidmatan sokongan mangsa keganasan berasaskan gender.	**4.1.3.1** Menyediakan Pusat Khidmat Sepadu (OSCC) yang memberi kemudahan untuk mangsa keganasan berasaskan gender mendapat khidmat nasihat, kaunseling, membuat laporan, mendapatkan rawatan, rujukan dsb.	2009-2013	Pusat Khidmat Sepadu di peringkat daerah diwujudkan.	• KKM • JKM • JPW • LPPKN • PDRM • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		4.1.3.2 Menambahkan bilangan rumah perlindungan bagi mangsa keganasan berasaskan gender.	2009-2013	Perlindungan kepada mangsa keganasan berasaskan gender dapat ditingkatkan.	

Objektif

5. Pemulihan mangsa keganasan berasaskan gender.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
5.1 Memastikan mangsa keganasan berasaskan gender pulih seperti sedia kala.	**5.1.1** Menyediakan perkhidmatan pemulihan.	**5.1.1.1** Meningkatkan kemahiran khas kakitangan di institusi pemulihan, rumah perlindungan dll.	2009-2010	Proses pemulihan mangsa dikendalikan dengan lebih berkesan.	• KKM • JPW • JKM • ISM • Institusi penyelidikan • IPT • NGO
		5.1.1.2 Meningkatkan penyelidikan dan pembangunan dalam teknik-teknik pemulihan.	2009-2013	Sekurang-kurangnya 30% mangsa keganasan berasaskan gender dapat kembali menjalani kehidupan normal.	

Objektif

6. Mengenal pasti dan memulihkan pesalah laku kes keganasan terhadap wanita termasuk pesalah berulang (*repeat offenders*).

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
6.1 Mengenal pasti pesalah laku kes keganasan berasaskan gender.	**6.1.1** Membangunkan sistem maklumat bagi pengesanan pesalah laku.	**6.1.1.1** Mengemas kini data pesalah laku untuk merangka program intervensi.	2009-2010	Program intervensi yang dilaksanakan lebih berkesan.	• KDN • JKM • PDRM • Institusi penyelidikan • IPT • Institusi keagamaan • NGO
		6.1.1.2 Mewujudkan peraturan bagi mewajibkan pendaftaran pesalah laku.	2009-2015	Satu sistem maklumat yang berupaya mengesan pesalah laku keganasan berasaskan gender dibangunkan.	

6.2 Memulihkan pesalah laku keganasan berasaskan gender.	**6.2.1** Menyediakan khidmat pemulihan.	**6.2.1.1** Meningkatkan kemahiran khas kakitangan di institusi pemulihan dan pusat perkhidmatan sokongan.	2009-2010	Program pemulihan pesalah laku keganasan berasaskan gender dirangka.	• KDN • KPWKM • NGO
		6.2.1.2 Meningkatkan penyelidikan dan pembangunan dalam teknik-teknik pemulihan.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 20% pesalah laku keganasan berasaskan gender dipulihkan.	

WANITA DAN KESIHATAN

V. WANITA DAN KESIHATAN

Taraf kesihatan wanita di Malaysia pada keseluruhannya adalah membanggakan hasil daripada sistem kesihatan yang berkesan dan setanding dengan negara maju. Jangka hayat ketika lahir bagi wanita yang merupakan petunjuk taraf kesihatan meningkat daripada 74.7 tahun pada tahun 2000 kepada 76.5 tahun pada tahun 2007. Kadar kematian ibu mengandung wanita juga kekal rendah pada 0.3 kematian bagi setiap 1,000 kelahiran hidup dalam tempoh yang sama.

Bagi memastikan kesihatan dan kesejahteraan wanita, penekanan perlu diberikan kepada isu-isu kesihatan masa kini yang dihadapi oleh wanita. Bilangan wanita yang dijangkiti HIV meningkat daripada 481 orang pada tahun 2000 kepada 745 orang pada tahun 2007. Dalam tempoh yang sama, peratusan wanita yang dijangkiti HIV berdasarkan kes yang dilaporkan juga meningkat daripada 9.4 peratus kepada 16.4 peratus.

Penggalakan dan pencegahan kesihatan harus diberikan penekanan bagi mempertingkatkan taraf kesihatan dan kualiti hidup wanita. Justeru, pendekatan holistik dan kreatif perlu dipertingkatkan termasuk keperluan penjagaan kesihatan sepanjang hayat.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi meningkatkan taraf kesihatan dan kesejahteraan wanita seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DAN KESIHATAN

Objektif

1. **Membudayakan konsep penjagaan diri, pencegahan penyakit dan perawatan diri di kalangan wanita.**

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Memperting-katkan kesedaran di kalangan wanita dan ahli keluarga termasuk kaum bapa tentang pentingnya kesejahteraan kesihatan, pencegahan	**1.1.1** Meningkatkan usaha pendedahan secara berterusan melalui promosi kesihatan termasuk pendidikan kesihatan secara formal dan tidak formal bermula	**1.1.1.1** Mengkaji dan menganalisis pengisian, pendekatan dan keberkesanan usaha mempromosi kesejahteraan kesihatan (*wellness*) termasuk kesihatan reproduktif wanita.	2009-2010	Program-program kesejahteraan kesihatan kepada wanita lebih berkesan.	• KKM • KPM • KPT • KPWKM • LPPKN • JPW • JKM • KPKK • KBS • AADK • ILIM • Badan-badan

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
penyakit dan perawatan diri.	dari peringkat kanak-kanak.				agama • NGO
		1.1.1.2 Mencadangkan langkah-langkah baru yang lebih efektif termasuk kesedaran penggunaan produk kesihatan dan rawatan/pembedahan kecantikan yang boleh mendatangkan kemudaratan.	2009-2010	Kesedaran di kalangan wanita terhadap keselamatan penggunaan produk kesihatan dan rawatan kecantikan meningkat.	
		1.1.1.3 Meningkatkan pengetahuan wanita tentang bahaya pendedahan kepada bahan kimia terutama ke atas wanita mengandung dan kanak-kanak.	2009-2010	Kepekaan wanita tentang bahaya bahan kimia ke atas wanita mengandung dan kanak-kanak meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.1.4 Mempromosikan penjagaan kesihatan sepanjang hayat (*life long health*) termasuk penekanan dari aspek pemakanan berkhasiat dan seimbang serta mengambil kira perspektif agama.	2009-2010	Bilangan wanita yang menjalani pemeriksaan kesihatan meningkat sebanyak 5% pada setiap tahun.	
		1.1.1.5 Meningkatkan pengetahuan wanita tentang perlunya penjagaan kesihatan untuk anak bermula dari peringkat awal termasuk penyusuan bayi dan penjagaan kesihatan untuk keluarga seperti mengamalkan gaya hidup sihat.	2009-2015	Amalan gaya hidup sihat di kalangan keluarga meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.1.6 Mengadakan program-program kesedaran untuk wanita mengenai bahaya menghisap rokok, penyalahgunaan dadah dan pengambilan alkohol.	2009-2015	Bilangan wanita yang menghisap rokok, menyalahgunakan dadah dan mengambil alkohol berkurangan.	
		1.1.1.7 Mengadakan analisis dan kajian termasuk pandangan agama terhadap konsep penjagaan diri, pencegahan penyakit dan perawatan diri melalui seminar dan kursus singkat.	2009-2015	Amalan pencegahan penyakit meningkat di kalangan masyarakat.	

Objektif

2. Memastikan akses kepada perkhidmatan kesihatan yang mesra wanita, berkualiti dan mampu bayar bagi wanita di seluruh pelusuk negara.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Meningkatkan sistem penyampaian (*delivery system*) perkhidmatan kesihatan yang mudah akses, mampu biaya dan mesra wanita.	**2.1.1** Mengadakan perkhidmatan kesihatan yang lebih berkualiti dan mesra wanita dari segi aksesibiliti dan profesionalisme.	**2.1.1.1** Mengkaji dan menganalisis perkhidmatan kesihatan yang sedia ada.	2009-2010	Keberkesanan perkhidmatan kesihatan sedia ada dapat ditingkatkan.	• KKM • KKR • MOF • JPA • KPT • KPWKM • LPPKN • KPKT khususnya PBT • PDRM • MAMPU • IPTA • Sektor swasta • NGO
		2.1.1.2 Membina dan menambah baik prasarana kesihatan termasuk klinik ibu dan kanak-kanak dan hospital wanita.	2009-2010	Akses wanita kepada perkhidmatan kesihatan ditingkatkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.3 Memperkukuhkan perkhidmatan OSCC (Pusat Khidmat Sepadu untuk pengurusan kes keganasan dan penderaan wanita dan kanak-kanak) di hospital kerajaan.	2009-2010	Perkhidmatan pengurusan kes penderaan dan keganasan di OSCC meningkat.	
		2.1.1.4 Menerapkan penghayatan mesra wanita dalam sistem pendidikan dan pengurusan kesihatan.	2009-2010	Kepekaan dan kesedaran pegawai dan kakitangan perubatan terhadap wanita meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.5 Melaksanakan kajian kepuasan pelanggan berkaitan perkhidmatan kesihatan yang mesra wanita.	2009-2010	Perkhidmatan kesihatan yang mesra wanita diamalkan secara meluas.	
		2.1.1.6 Mempertingkatkan kualiti dalam pengurusan perawatan ibu mengandung bagi mengurangkan komplikasi.	2009-2010	Kadar mortaliti ibu bersalin berkurangan.	
		2.1.1.7 Mengadakan sistem perkhidmatan seperti *fast lane, flexible clinic time* dan bilik rawatan yang mesra wanita untuk wanita	2009-2013	Kemudahan untuk mendapat perkhidmatan kesihatan bagi wanita, OKU dan warga emas	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		yang memerlukan contohnya warga emas, OKU dan wanita mengandung.		meningkat.	
		2.1.1.8 Menambah bilangan sumber manusia yang berkemahiran, profesional dan mesra wanita.	2009-2013	Perkhidmatan kesihatan yang berkualiti dan mesra wanita meningkat.	
	2.1.2 Memperluaskan perkhidmatan kesihatan mesra wanita dalam sistem perkhidmatan kerajaan dan bukan kerajaan.	**2.1.2.1** Menubuhkan pusat rehabilitasi wanita.	2009-2013	Bilangan wanita yang mendapat perkhidmatan rehabilitasi meningkat.	• MOF • KKM • KKR • KPWKM • JKM • JPW • KDN • PDRM • Institut latihan
		2.1.2.2 Mengadakan sistem perkhidmatan khusus dan	2009-2013	Satu sistem sokongan kepada	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		mudah akses kepada golongan khas seperti ibu mengandung tanpa nikah dan mengambil kira isu-isu gender.		golongan khas seperti ibu mengandung tanpa nikah diwujudkan.	kesihatan sektor kerajaan dan swasta • NGO

Objektif

3. Menjamin perawatan profesional yang mesra wanita, berkualiti dan terkini bagi rawatan definitif, penyakit spesifik dan rehabilitasi.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Memastikan perawatan definitif yang holistik.	**3.1.1** Memantap dan memperluaskan perkhidmatan dan perlindungan wanita yang berkualiti dan mesra wanita dalam penyakit spesifik seperti penyakit kelamin dan HIV/AIDS.	**3.1.1.1** Mengkaji kemungkinan mengadakan perundangan bagi melindungi wanita daripada dijangkiti dan menjadi mangsa HIV/AIDS.	2009-2010	Perundangan bagi perlindungan terhadap wanita menjadi mangsa HIV/AIDS diwujudkan.	• KKM • AGC • KPWKM • JAKIM • JPN • Institusi keagamaan
		3.1.1.2 Menggalakkan pasangan menjalani ujian saringan HIV pra-perkahwinan.	2009-2010	Ujian saringan HIV secara menyeluruh.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		3.1.1.3 Menambah giat program pendidikan khusus kepada golongan remaja, bakal pengantin, suami isteri dan masyarakat umum tentang penyakit kelamin dan HIV/AIDS.	2009-2010	Kes penyakit kelamin dan HIV/AIDS berkurangan.	

Objektif

4. Membudayakan penyelidikan dan pengumpulan data (*Research and Data Banking*).

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi Pelaksana
4.1 Meningkatkan pelaksanaan pengumpulan data dan penyelidikan kesihatan berasaskan pecahan jantina.	**4.1.1** Mewujudkan satu pusat pangkalan data yang menyimpan maklumat tentang kesihatan wanita dan penyelidikan berkaitan isu-isu kesihatan wanita secara holistik (*National Women Health Database*).	**4.1.1.1** Menyebarkan informasi terkini mengenai kesihatan wanita yang *reliable* dan boleh dibekalkan kepada masyarakat.	2009-2010	Pengetahuan masyarakat mengenai penjagaan kesihatan wanita meningkat.	• KKM • DOS • KPKK • KPWKM • ISM • LPPKN • NGO
		4.1.1.2 Mengemas kini Dasar Kesihatan Negara supaya mengambil kira keperluan dan kepentingan wanita berdasarkan hasil kajian.	2009-2010	Dasar Kesihatan Negara yang responsif gender diwujudkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		4.1.1.3 Mengumpul dan menganalisis data dan maklumat.	2009-2015	Pangkalan data mengenai kesihatan wanita yang komprehensif diwujudkan.	

WANITA DALAM BIDANG PENDIDIKAN DAN LATIHAN

VI. WANITA DALAM BIDANG PENDIDIKAN DAN LATIHAN

Peluang pendidikan dan latihan yang saksama antara lelaki dan wanita membolehkan wanita mencapai kemajuan dalam bidang sosial dan ekonomi. Sehingga kini, taraf pendidikan wanita berada pada tahap yang membanggakan. Enrolmen pelajar wanita di institusi pengajian tinggi awam (IPTA) pada tahun 2007 di peringkat diploma ialah 58.2 peratus, peringkat ijazah pertama 61.9 peratus, sarjana 52.9 peratus dan doktor falsafah (PhD) 38.1 peratus.

Bagi memastikan wanita terus berdaya saing, mereka perlu meningkatkan pengetahuan secara berterusan menerusi pendidikan dan latihan sepanjang hayat. Antara kekangan yang dihadapi oleh wanita untuk mendapatkan pendidikan dan latihan sepanjang hayat ialah kekurangan kesedaran wanita mengenai pentingnya pembelajaran sepanjang hayat selain daripada kurangnya sokongan daripada majikan dan ahli keluarga. Selain itu, masalah remaja perempuan yang tidak dapat meneruskan pendidikan akibat terlibat dengan gejala sosial perlu ditangani supaya hak mereka untuk mendapatkan pendidikan tidak dinafikan.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi memastikan wanita mendapat pendidikan dan latihan sepanjang hayat seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DALAM BIDANG PENDIDIKAN DAN LATIHAN

Objektif

1. Menghapuskan buta huruf di kalangan wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Memastikan wanita mempunyai pengetahuan asas.	**1.1.1** Menggalakkan pembelajaran sepanjang hayat dengan meningkatkan akses kepada kemudahan pendidikan.	**1.1.1.1** Mengenal pasti kumpulan sasar wanita yang buta huruf dan memberikan pembelajaran asas (membaca, mengira dan menulis).	2009-2010	Kadar literasi di kalangan wanita ditingkatkan daripada 89.5% pada tahun 2007 kepada 91% pada tahun 2010.	• KPM • KPT • KKLW khususnya KEMAS dan JHEOA • KPKT khususnya PBT • JPW • LPPKN • KPKK • IPT • Media massa
		1.1.1.2 Meningkatkan bilangan pusat-pusat pendidikan dewasa di kawasan-kawasan yang dikenal pasti.	2009-2010	Bilangan wanita dewasa yang mengikuti pendidikan sepanjang hayat meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.1.3 Mengadakan sistem sokongan (berbentuk bukan kewangan) bagi menggalakkan penyertaan wanita dalam pendidikan tidak formal termasuk menggemblengkan sumber tenaga pengajar di kalangan masyarakat setempat dan NGO.	2009-2010	Kemudahan akses wanita kepada pendidikan tidak formal dalam komuniti meningkat.	• Sektor swasta • NGO
		1.1.1.4 Meningkatkan aktiviti kesedaran dan galakan dengan melibatkan media massa dan badan-badan sukarela.	2009-2010	Bilangan wanita yang berminat terhadap pembelajaran sepanjang hayat meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.1.5 Memupuk dan membudayakan minat membaca dan menulis termasuk kempen ‘*one teach one’* di kalangan ahli keluarga dan masyarakat.	2009-2010	Program literasi keluarga berkembang luas terutama di kawasan luar bandar.	
		1.1.1.6 Melibatkan institusi-institusi pendidikan kerajaan dan swasta, badan korporat, badan sukarela dan NGO untuk membekalkan alat bantuan mengajar.	2009-2010	Bilangan pusat pembelajaran dalam komuniti di bawah tajaan bertambah.	

Objektif

2. Meluaskan pendidikan dan latihan kemahiran bagi remaja perempuan yang terlibat dengan masalah sosial.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Memastikan remaja perempuan seperti mereka yang mengandung luar nikah, penagih dadah dan kes juvana mendapat peluang pendidikan dan latihan kemahiran sewajarnya.	**2.1.1** Meningkatkan peluang pendidikan dan latihan kemahiran kepada remaja perempuan yang terlibat.	**2.1.1.1** Mengenal pasti kes-kes dan melaksanakan kajian mengenai remaja perempuan yang terlibat dengan masalah sosial.	2009-2010	Bilangan remaja perempuan yang terlibat dalam masalah sosial yang tidak meneruskan persekolahan berkurangan.	• KPM • JKM • KKLW • KPKT termasuk PBT • PDRM • Institusi sosial • NGO
		2.1.1.2 Meningkatkan kemudahan pembelajaran sepanjang hayat seperti pusat sumber dalam komuniti dan pusat info desa.	2009-2010	Bilangan remaja perempuan yang *drop-out* mengikuti pendidikan tidak formal meningkat.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		2.1.1.3 Memberi peluang pendidikan termasuk pendidikan agama/ kerohanian dan latihan kemahiran kepada remaja perempuan yang terlibat dengan masalah sosial.	2009-2013	Sekurang-kurangnya 50% daripada pelatih institusi pemulihan mendapat pekerjaan pada tahun 2013.	

Objektif

3. Mempromosi pendidikan dan latihan sepanjang hayat.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Meningkatkan peluang pendidikan dan latihan sepanjang hayat kepada semua lapisan umur wanita.	**3.1.1** Memperluaskan akses dan mampu biaya (*affordability*) untuk mengikuti pendidikan dan latihan sepanjang hayat.	**3.1.1.1** Menjalankan penyelidikan bagi mengenal pasti peluang dan kekangan untuk wanita meneruskan pembelajaran sepanjang hayat.	2009-2010	Peluang bagi wanita mendapat kemudahan pembelajaran sepanjang hayat bertambah.	• KPM • KPT • KPWKM • JPW • KSM • KKLW khususnya KEMAS dan JHEOA • MOA • MITI • Institusi latihan dan penyelidikan yang berkaitan • Agensi-agensi yang
		3.1.1.2 Menyediakan peluang pembelajaran sepanjang hayat mengikut keperluan dan minat serta kecenderungan kumpulan sasar.	2009-2010	Kemudahan akses wanita kepada program pembelajaran sepanjang hayat mengikut minat meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		3.1.1.3 Meningkatkan kesedaran mengenai kepentingan pembelajaran sepanjang hayat di kalangan wanita serta di kalangan majikan, ahli keluarga seperti ibu bapa dan suami.	2009-2010	Kesedaran di kalangan semua lapisan masyarakat tentang kepentingan pembelajaran sepanjang hayat meningkat.	berkaitan sektor awam dan swasta • Media massa • Badan-badan politik • NGO
		3.1.1.4 Meningkatkan sistem sokongan seperti pusat jagaan kanak-kanak bagi menggalakkan wanita mengikuti pendidikan sepanjang hayat.	2009-2010	Bilangan wanita yang mengikuti pendidikan sepanjang hayat meningkat.	

WANITA DALAM BIDANG SAINS DAN TEKNOLOGI

VII. WANITA DALAM BIDANG SAINS DAN TEKNOLOGI

Dalam usaha kerajaan memperkukuh kemampuan dan keupayaan sains dan teknologi (S&T), pelbagai langkah telah dilaksanakan bagi mempergiat penyebaran dan aplikasi teknologi, menggalakkan pengkomersilan penyelidikan dan menambah sumber manusia dalam bidang S&T. Justeru, wanita perlu memanfaatkan S&T supaya mereka lebih berdaya saing dan tidak terpinggir dalam arus perdana pembangunan. S&T hendaklah digunakan sebagai pemacu utama dalam mempertingkatkan keupayaan wanita untuk memperoleh dan menggunakan pengetahuan serta menggalakkan inovasi. Mengikut Laporan Kajian Penyelidikan dan Pembangunan Kebangsaan yang dikeluarkan oleh Kementerian Sains, Teknologi dan Inovasi (MOSTI) wanita yang terlibat sebagai penyelidik meningkat daripada 35.8 peratus pada tahun 2004 kepada 37.7 peratus pada tahun 2006. Bilangan penyelidik wanita ialah seramai 7,162 orang berbanding dengan 11,859 orang lelaki pada tahun 2006.

Dalam usaha merapatkan jurang digital antara gender, akses kepada kemudahan teknologi maklumat dan komunikasi (ICT) bagi wanita perlu dipertingkatkan. Penggunaan ICT yang lebih intensif dan meluas hendaklah dimanfaatkan oleh wanita bagi meningkatkan taraf ekonomi dan kualiti hidup seperti penggunaan e-dagang dan e-Pembelajaran.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi meningkatkan manfaat S&T kepada wanita seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DALAM BIDANG SAINS DAN TEKNOLOGI (S&T)

Objektif

1. **Memperkasakan wanita dalam bidang sains dan teknologi.**

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Menghapuskan jurang gender dalam bidang S&T.	**1.1.1** Meningkatkan penyertaan wanita dalam bidang S&T.	**1.1.1.1** Menggalakkan remaja perempuan menceburi bidang S&T bermula dari peringkat sekolah menengah hingga institusi pendidikan tinggi.	2009-2010	Bilangan remaja perempuan yang menceburi bidang S&T dari peringkat sekolah menengah hingga institusi pendidikan tinggi meningkat.	• MOSTI • KPM • KPT • KPWKM • MOF • MITI • IPT • Sektor swasta • Institusi perbankan

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.1.2 Menyemai dan memupuk minat wanita berkecimpung dalam bidang S&T termasuk industri berasaskan S&T.	2009-2010	Lebih ramai wanita yang berminat dan melibatkan diri dalam bidang S&T termasuk industri berasaskan S&T.	
		1.1.1.3 Mengesan penglibatan dan sumbangan wanita dalam bidang S&T.	2009-2010	Maklumat mengenai penglibatan dan sumbangan wanita dalam bidang S&T diperolehi dan menjadi sumber inspirasi kepada wanita lain.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.1.4 Memperluaskan kemudahan seperti khidmat nasihat dan kepakaran bagi memudahkan wanita menceburi bidang-bidang terkini S&T umpamanya nanoteknologi, *aerospace* dan *aeronautic technology*, bio-teknologi, *bio-medical* dan *bio-diversity*.	2009-2010	Lebih ramai wanita menceburi bidang-bidang terkini S&T seperti nanoteknologi, *aerospace* dan *aeronautic technology*, bio-teknologi, *bio-medical* dan *bio-diversity*.	
		1.1.1.5 Menyediakan peluang-peluang pelaburan kepada wanita dalam bidang S&T bagi menghapuskan jurang	2009-2013	Jurang gender dalam bidang S&T dikurangkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		gender.			

Objektif

2. Membudayakan S&T dalam kehidupan seharian.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Menggalakkan anjakan paradigma wanita supaya mengaplikasikan S&T dalam kehidupan seharian.	**2.1.1** Meningkatkan kesedaran daripada peringkat kanak-kanak sehingga dewasa.	**2.1.1.1** Meningkatkan penglibatan media massa dan agensi-agensi pendidikan untuk mempromosikan S&T dan organisasi berkaitan S&T.	2009-2010	Kesedaran wanita mengenai S&T meningkat.	• MOSTI • KPKK • KPM • KPT • KPWKM • JPW • Institusi sains dan penyelidikan • Sektor korporat • NGO • Media massa
		2.1.1.2 Menonjolkan *'role model'* wanita dalam bidang S&T.	2009-2010	Penglibatan dan minat wanita dalam bidang S&T meningkat.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		2.1.1.3 Mendidik wanita untuk menjadi lebih peka dengan pengaplikasian S&T dalam kehidupan seharian.	2009-2010	Kepekaan wanita dalam bidang S&T dan kadar pengaplikasian S&T dalam kehidupan seharian meningkat.	
		2.1.1.4 Mengkaji dan mencontohi amalan terbaik dalam pengaplikasian S&T sebagai bidang usaha yang boleh dijadikan peluang yang berpotensi mendatangkan faedah lumayan.	2009-2013	Bilangan wanita yang terlibat dalam bidang S&T meningkat 10%.	

Objektif

3. Mencapai sekurang-kurangnya 30% wanita menerajui penyelidikan dan pembangunan (R&D) dalam bidang S&T.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Meningkatkan bilangan wanita yang berperanan sebagai peneraju projek R&D dan organisasi dalam bidang S&T.	**3.1.1** Menggalak dan memudahkan penglibatan wanita sebagai peneraju R&D dalam bidang S&T.	**3.1.1.1** Memberikan pendidikan kepekaan gender kepada ketua R&D supaya memberi peluang sama rata kepada wanita untuk turut menjadi ketua R&D seperti kaedah mentor-mentee.	2009-2010	Bilangan wanita yang menjadi ketua R&D meningkat.	• MOSTI • KPWKM • JPW • ISM • KPT • MOF • IPT • Institusi penyelidikan S&T • Institusi perbankan • Agensi lain yang berkaitan
		3.1.1.2 Menjalankan penyelidikan untuk mengenal pasti faktor-faktor penghalang penglibatan wanita dan	2009-2013	Penglibatan wanita dalam R&D dan organisasi dalam	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		mencadangkan langkah-langkah penyelesaian.		bidang S&T meningkat.	termasuk sektor awam dan sektor swasta
		3.1.1.3 Mengadakan latihan dan pendidikan bagi meningkatkan kemahiran dan keupayaan untuk menerajui R&D dalam bidang S&T.	2009-2015	Peratusan wanita yang menerajui R&D dalam bidang S&T meningkat.	
		3.1.1.4 Menyediakan insentif dan kemudahan kewangan seperti geran khusus untuk projek R&D dalam bidang S&T yang dijalankan oleh wanita.	2009-2015	Projek-projek R&D yang diterajui wanita meningkat.	

Objektif

4. Peningkatan kecekapan wanita menggunakan teknologi maklumat dan komunikasi (ICT).

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	Outcome	Agensi Pelaksana
4.1 Peningkatan wanita berkebolehan menggunakan ICT dalam kehidupan harian.	**4.1.1** Memperluaskan kemudahan bagi wanita menggunakan ICT.	**4.1.1.1** Meningkatkan latihan kemahiran penggunaan, pengaplikasian dan penyelenggaraan.	2009-2010	Wanita yang berkebolehan menggunakan ICT dalam kehidupan harian meningkat.	• MOSTI • KPKK • KKLW khususnya KEMAS, Pusat Info Desa dan INFRA • KPKT • UPE • MIMOS Berhad • Pusat Sumber • Agensi lain yang
		4.1.1.2 Menggalakkan penubuhan pusat ICT komuniti di taman perumahan dan kawasan bandar dan luar bandar.	2009-2010	Akses wanita kepada ICT meningkat di bandar dan luar bandar.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	Outcome	Agensi Pelaksana
		4.1.1.3 Meningkatkan kefahaman terhadap modul penggunaan komputer dalam keperluan kehidupan harian melalui bengkel, seminar, forum, majlis pembelajaran, kursus dan latihan.	2009-2010	Kefahaman wanita terhadap penggunaan komputer dalam kehidupan harian meningkat.	berkaitan termasuk sektor awam dan swasta • NGO

Objektif

5. Memperluaskan jaringan kerja (*networking*) di kalangan wanita dengan menggunakan ICT.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
5.1 Peningkatan jaringan kerja wanita menggunakan ICT.	**5.1.1** Meningkatkan mudah capai wanita terhadap penggunaan ICT.	**5.1.1.1** Mempertingkatkan prasarana untuk penggunaan ICT seperti kiosk, *cyber cafe* dan pusat ICT komuniti.	2009-2010	Bilangan wanita yang mendapat akses kepada ICT meningkat.	• MOSTI • KPKK • KKLW • KPKT • AGC • Pusat sumber • Agensi lain yang berkaitan termasuk sektor awam dan swasta • MIMOS Berhad
		5.1.1.2 Meningkatkan jaringan kerja antara kumpulan wanita seperti usahawan, penyelidik, profesional dan ahli akedemik dalam dan luar negeri.	2009-2010	Jaringan kerja antara kumpulan wanita seperti usahawan, penyelidik, profesional dan ahli akademik dalam dan luar	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
				negeri meningkat.	• NGO
		5.1.1.3 Meningkatkan kecekapan dan integriti perkhidmatan *telcos* dan *service provider* melalui penguatkuasaan dan pemantauan peraturan dan perundangan.	2009-2010	Kadar penyalahgunaan perkhidmatan *telcos* dan *service provider* menurun.	
		5.1.1.4 Mengkaji kadar bayaran untuk penggunaan perkhidmatan komunikasi supaya berpatutan dan munasabah.	2009-2010	Penggunaan perkhidmatan komunikasi oleh wanita meningkat.	

WANITA DAN MEDIA

VIII. WANITA DAN MEDIA

Kemajuan teknologi telah membolehkan kita mendapat maklumat dari merata dunia dengan cepat. Perkembangan yang pesat ini memberi peluang kepada wanita untuk menyertai bidang komunikasi dan media. Ia juga boleh menyebarkan maklumat yang positif lagi terkini mengenai wanita. Walau bagaimanapun, perkembangan ini juga membawa ancaman baru yang kadangkala negatif kerana ia boleh menjejaskan nilai-nilai murni dan kebudayaan masyarakat kita.

Pemaparan imej wanita yang negatif (maklumat, berita atau gambar yang memperlekeh dan menjatuhkan martabat wanita) secara berterusan dalam media menyebabkan isu-isu diskriminasi terhadap wanita sukar ditangani secara berkesan kerana media mempunyai pengaruh yang kuat terhadap pemikiran, sikap dan sistem nilai hidup masyarakat. Sehingga kini, media masih menunjukkan kecenderungan untuk menonjolkan imej wanita yang negatif. Keadaan ini berbeza dengan hakikat sebenar bahawa wanita di negara ini telah jauh maju ke hadapan dan sumbangan mereka terhadap pembangunan negara wajar digambarkan oleh media.

Pihak media perlu lebih sensitif terhadap isu-isu berhubung kesaksamaan gender dan hak asasi manusia supaya media berperanan memupuk imej yang positif dan sikap menghormati wanita. Justeru, pengamal media perlu mematuhi garis panduan piawaian pemaparan imej wanita dalam media. Di samping itu, perwakilan wanita di peringkat pembuat keputusan dalam organisasi

media, pemilik organisasi media dan lembaga pengawal media perlu dipertingkatkan.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi meningkatkan pemaparan imej wanita yang positif dalam media seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DAN MEDIA

Objektif

1. Meningkatkan kesedaran pengamal / pemilik media tentang kepekaan gender dan hak asasi manusia.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Menghapuskan pemaparan imej wanita yang negatif dalam media.	**1.1.1** Meningkatkan kesedaran dan kerjasama tentang peranan media dalam memupuk imej yang positif dan sikap menghormati wanita.	**1.1.1.1** Mengadakan siri perbincangan meja bulat peringkat tertinggi dengan pemilik organisasi media (termasuk TV/radio/filem dan media cetak).	2009-2010	80% daripada organisasi media mempunyai garis panduan dalaman mengenai pemaparan imej wanita.	• KPKK • KPWKM • JPW • KDN • KPKT khususnya PBT • Sektor swasta dalam bidang media • GAPENA

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti Umum**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		1.1.1.2 Meminda kandungan program dalam media elektronik, cetak, *billboard,* filem dan iklan.	2009-2010	Kandungan dalam media elektronik, cetak, *billboard,* filem dan iklan memaparkan imej positif wanita.	• SWAM • Persatuan-persatuan Penulis • NGO
	1.1.2 Memasukkan perspektif gender dalam modul/ kurikulum institusi pengajian berkaitan dengan media.	**1.1.2.1** Melahirkan lebih ramai pakar-pakar rujuk gender dalam bidang media.	2009-2010	Bilangan pakar rujuk gender dalam bidang media meningkat.	• KPWKM • JPW • KPT • IPT
		1.1.2.2 Mengadakan siri latihan / bengkel bagi meningkatkan kepekaan gender.	2009-2010	Kepekaan gender di kalangan tenaga pengajar meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.2.3 Meneliti dan meminda modul / kurikulum semasa bagi memastikan perspektif gender dimasukkan dalam kurikulum berhubung media di institusi pengajian tinggi.	2009-2013	Perspektif gender dimasukkan dalam modul / kurikulum di 80% daripada institusi pengajian berkaitan dengan media.	
	1.1.3 Meningkatkan bilangan pengamal media yang terlatih dan peka dengan isu gender.	**1.1.3.1** Mengadakan siri latihan kepekaan / analisis gender kepada pengamal media.	2009-2010	Kepekaan gender di kalangan pengamal media meningkat.	• KPKK khususnya SKMM • KPWKM • JPW • Lembaga Penapisan Filem • FINAS • IPT • Organisasi
		1.1.3.2 Menggunakan pendekatan memujuk bagi meningkatkan kepekaan gender	2009-2010	Kepekaan gender di kalangan pengamal media meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		kepada pengamal media.			media • NGO
	1.1.4 Mewujudkan dan mengaktifkan *media watch*	**1.1.4.1** Mengenal pasti dan mewujudkan jalinan kerjasama agensi Kerajaan dan NGO yang bergiat sebagai *media watch.*	2009-2010	Kes-kes eksploitasi wanita dalam media diketengahkan secara berkesan.	• JPW • KPKK • SKMM • Lembaga Penapisan Filem • KDN • FINAS • NCWO dan NGO-NGO yang berkaitan
		1.1.4.2 Menggalakkan *media watch* berperanan aktif sebagai '*pressure group*' dalam isu pemaparan imej negatif wanita.	2009-2010	Kes-kes eksploitasi wanita dalam media ditangani secara berkesan.	

Objektif

2. Meningkatkan perwakilan wanita di peringkat pembuat keputusan dalam organisasi-organisasi media / pemilik organisasi media / lembaga-lembaga pengawal media.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Meningkatkan penyertaan sekurang-kurangnya 30% wanita dalam badan-badan penasihat, pengurusan, penguatkuasaan dan pengawalseliaan media.	**2.1.1** Meningkatkan kesedaran pemilik/pengamal/ pengawal/organisasi media.	**2.1.1.1** Mengadakan kajian kedudukan masa kini dengan kerjasama IPTA/IPTS dan menyebarkan hasil kajian.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 30% wanita dalam badan-badan penasihat pengurusan, penguatkuasaan dan pengawalseliaan media.	• KPWKM • JPW • KPKK • KDN • IPT
		2.1.1.2 Mewujudkan pangkalan data pengamal media wanita yang berkelayakan di peringkat pembuat	2009-2010	Senarai wanita yang layak menduduki jawatan pembuat keputusan tersedia.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		keputusan. **2.1.1.3** Menjalankan program advokasi bagi memberi kesedaran gender kepada pemilik/ pengamal/ pengawal/ organisasi media.	2009-2010	Bilangan ruangan/ program substantif yang dikendalikan oleh wanita bertambah.	

Objektif

3. Mewujudkan perundangan bagi menangani pemaparan imej negatif wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Mengadakan piawaian berkaitan pemaparan imej wanita oleh media massa.	**3.1.1** Mewujudkan garis panduan piawaian mengenai pemaparan imej wanita dalam media.	**3.1.1.1** Mengenal pasti peraturan dan dasar sedia ada mengenai pemaparan imej wanita.	2009-2010	Satu piawaian kebangsaan berkaitan pemaparan imej oleh media massa diadakan.	• KPKK • SKMM • KPWKM • KDN • KPDNKK • KPKT khususnya PBT
		3.1.1.2 Mengadakan forum konsultatif antara agensi kerajaan, organisasi media dan NGO.	2009-2010	Isu pemaparan imej negatif wanita dalam media ditangani secara berkesan.	
		3.1.1.3 Menggubal syarat - syarat pengeluaran lesen oleh PBT yang	2009-2010	Satu piawaian kebangsaan berkaitan	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		seragam untuk *billboard*.		pemaparan imej atas *billboard* diadakan.	
		3.1.1.4 Mengkaji pemaparan imej wanita dalam katalog-katalog.	2009-2010	Pemaparan imej negatif wanita dalam katalog berkurangan.	
3.2 Memastikan tindakan undang-undang boleh diambil ke atas media massa yang memaparkan imej wanita yang negatif.	**3.2.1** Mengkaji kemungkinan meminda dan menggubal akta yang berkaitan dengan media massa.	**3.2.1.1** Mengenal pasti undang-undang berkaitan dengan media massa yang perlu dipinda.	2009-2010	Undang-undang berkaitan media massa dikenal pasti dan dipinda.	• KPKK • SKMM • KPWKM • KDN • KPDNKK • KPKT khususnya PBT
		3.2.1.2 Mendapatkan maklum balas agensi kerajaan, organisasi media dan NGO melalui sesi konsultatif.	2009-2013	Cadangan untuk penggubalan undang-undang berkaitan media massa dan wanita disediakan.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti Umum**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		3.2.1.3 Membuat kajian perbandingan dengan negara-negara lain mengenai perundangan berkaitan dengan pemaparan imej wanita dalam media massa.	2009-2015	Penggubalan undang-undang berkaitan media massa dan wanita disediakan.	

Objektif

4. Meningkatkan kesedaran di kalangan wanita mengenai hak asasi mereka supaya tidak dieksploitasi oleh media termasuk ICT.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
4.1 Mengurangkan eksploitasi terhadap wanita dalam media.	**4.1.1** Meningkatkan pengetahuan wanita mengenai hak asasi mereka.	**4.1.1.1** Mengadakan kempen-kempen kesedaran dan siri ceramah dan seminar mengenai eksploitasi terhadap wanita melalui media.	2009-2010	Tahap kesedaran masyarakat terutama wanita terhadap isu eksploitasi wanita dalam media meningkat.	• KPKK • KPWKM • JPW • Parti politik • NGO
		4.1.1.2 Meningkatkan kesedaran melalui bahan bacaan seperti buku-buku cerita, majalah dan media elektronik.	2009-2010	Pemaparan imej negatif wanita dalam bahan bacaan berkurangan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		4.1.1.3 Mewujudkan portal maya supaya dapat diadakan forum untuk perkongsian isu-isu wanita dalam media.	2009-2010	Liputan perbincangan mengenai isu-isu wanita lebih meluas.	
	4.1.2 Meningkatkan kesedaran penerbit, pengarah dan penulis skrip dan pengamal media untuk menonjolkan imej wanita yang positif.	**4.1.2.1** Mengadakan kerjasama dan memberi latihan kepekaan gender kepada persatuan-persatuan karyawan seperti SENIMAN dan PAPITA.	2009-2010	Lebih banyak program-program yang diterbitkan mempunyai unsur positif terhadap isu wanita.	• KPKK • JPW • Persatuan karyawan • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	4.1.3 Menggalakkan penglibatan wanita dalam bidang penulisan bagi memastikan penulisan yang peka terhadap isu kesaksamaan gender.	**4.1.3.1** Mengadakan bengkel / forum penulisan dengan menekankan isu gender.	2009-2010	Bilangan wanita dalam bidang penulisan bertambah.	• KPKK • JPW • KPM • KPDNKK khususnya melibatkan Hak Harta Intelektual (IPR) • DBP • GAPENA • SWAM • NGO
		4.1.3.2 Mengiktiraf karya terbaik yang sensitif gender.	2009-2010	Lebih banyak penulisan yang peka terhadap isu-isu gender dihasilkan.	

Objektif

5. Meningkatkan kesedaran masyarakat tentang penggunaan media elektronik secara beretika.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
5.1 Menghapuskan penggunaan media elektronik secara tidak beretika.	**5.1.1** Menerapkan penggunaan media elektronik beretika di rumah, sekolah, institusi pendidikan tinggi dan pejabat.	**5.1.1.1** Mengadakan kempen dan latihan.	2009-2010	Kes-kes penyalahgunaan media elektronik berkurangan.	• KPKK • KPM • KPT • KKLW • MOSTI • JPW • IPT • Sektor swasta • NGO
		5.1.1.2 Menggalakkan pemantauan di sekolah, institusi pendidikan tinggi dan pejabat.	2009-2010	Tahap etika masyarakat dalam penggunaan media elektronik meningkat.	

Objektif

6. Meningkatkan kesedaran masyarakat dan agensi-agensi yang terlibat tentang potensi media sebagai agen perubahan bagi pembangunan wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
6.1 Memanfaatkan sepenuhnya media sebagai agen perubahan bagi pembangunan wanita.	**6.1.1** Menggalakkan lebih banyak penulisan dan penerbitan rencana, buku, laman web dan program radio/TV serta filem yang membicarakan topik-topik yang dapat menambah ilmu pengetahuan ke arah pembangunan wanita.	**6.1.1.1** Mengenal pasti penulis-penulis rencana/ penerbit filem/penulis skrip/penulis lirik dan menjadikan *media network* sebagai rakan kongsi.	2009-2010	Peratusan program radio dan televisyen mengenai pembangunan wanita bertambah pada tahun 2010 berbanding dengan tahun 2009.	• KPWKM • JPW Persatuan-persatuan penulis • IPT • Media massa • NGO
		6.1.1.2 Menjalankan kajian impak mengenai kesan pemaparan imej negatif wanita kepada masyarakat.	2009-2013	Persepsi stereotaip dalam masyarakat terhadap wanita berkurangan.	• KPWKM • IPT • Media massa

WANITA DAN ALAM SEKITAR

IX. WANITA DAN ALAM SEKITAR

Wanita berperanan penting dalam usaha menambah baik kualiti alam sekitar melalui pengurusan yang lebih berkesan dalam bidang-bidang utama khususnya kualiti udara dan air, pengurusan sisa pepejal serta penggunaan teknologi bersih. Justeru, keseimbangan antara pembangunan dan alam sekitar perlu dilaksanakan bagi memastikan hak-hak wanita terpelihara.

Wanita juga mempunyai peranan sebagai pengguna lestari sumber asli dalam mengurangkan impak negatif terhadap alam sekitar. Oleh itu, langkah-langkah perlu diambil untuk memperkasakan wanita bagi membolehkan mereka terlibat dalam usaha melindungi dan memulihara alam sekitar serta mengurus sumber asli. Penglibatan wanita yang lebih aktif dalam usaha menambah baik kualiti alam sekitar dapat mengurangkan kesan negatif ke atas wanita.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi membolehkan wanita menyumbang kepada usaha melindungi dan memulihara alam sekitar serta mengurus sumber asli seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DAN ALAM SEKITAR

Objektif

1. **Pembudayaan amalan / penggunaan lestari (*sustainable consumption*) sumber asli bagi mengurangkan impak negatif terhadap alam sekitar.**

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
1.1 Membangunkan potensi wanita untuk menjadi pendidik di kalangan ahli keluarga (*home educator*) berhubung isu-isu alam sekitar.	**1.1.1** Menggerakkan usaha meningkatkan kesedaran di peringkat tempatan dan kebangsaan.	**1.1.1.1** Mengadakan lebih banyak aktiviti meningkatkan kesedaran seperti kempen, latihan, pendidikan dan lawatan.	2009-2010	Kumpulan wanita sebagai pendidik mengenai pengguna lestari diwujudkan di peringkat komuniti.	• KPDNKK • NRE • JAS • KPWKM • JPW • KPKK

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
	1.1.2 Membudayakan amalan penggunaan lestari dengan mengambil kira aspek pembelian terancang dan pengurangan pembaziran sumber.	**1.1.2.1** Mempromosikan kaedah penyediaan dan penggunaan bahan yang boleh dikitar semula dan tidak mencemarkan alam.	2009-2010	Tahap kesedaran terhadap kitar semula meningkat.	• NRE • KPDNKK • KPKT khususnya PBT • ILIM • NGO seperti Persatuan Pengguna, Persatuan Alam Sekitar dan Persatuan Wanita seperti PUSPANITA, BAKAT dan PERKEP
		1.1.2.2 Menggiatkan kempen pembelian terancang.	2009-2010	Kesedaran pembelian terancang meningkat.	
		1.1.2.3 Menggalakkan pengguna dan pengeluar untuk menjimatkan penggunaan sumber tenaga seperti air,	2009-2010	Kesedaran dan kepekaan terhadap penjimatan penggunaan sumber tenaga di kalangan	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		elektrik dan bahan api.		masyarakat terutama wanita meningkat.	
		1.1.2.4 Menggalakkan amalan mesra alam seperti 3R – (*reduce, reuse, recycle*).	2009-2010	Amalan mesra alam di kalangan masyarakat meningkat.	
1.2. Membangun keupayaan pengguna wanita sebagai pengguna berpengetahuan.	**1.2.1** Menerapkan nilai penggunaan lestari dalam program-program latihan dan pendidikan.	**1.2.1.1** Menggalakkan perkongsian bestari dengan institusi pendidikan dan latihan bagi menerapkan nilai penggunaan lestari.	2009-2010	Lebih banyak program-program peningkatan kesedaran mengenai penggunaan lestari dilaksanakan dengan kerjasama institusi pendidikan.	• KPM • KPT • KPDNKK • NRE • JAS • KPWKM • JPW • KKLW • KEMAS • KPKK • KPKT khususnya

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.2.1.2 Menggalakkan penganjuran latihan tidak formal mengenai penggunaan lestari terutamanya di peringkat akar umbi.	2009-2010	Pengetahuan masyarakat mengenai penggunaan lestari meningkat.	PBT • Institusi pendidikan dan latihan • NGO seperti Persatuan Pengguna, Persatuan Alam Sekitar dan Persatuan Wanita
		1.2.1.3 Menyemak semula kurikulum dan kokurikulum mengenai penggunaan lestari yang sedia ada bagi tujuan pemantapan.	2009-2013	Kurikulum dan kokurikulum mengenai penggunaan lestari dimantapkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
1.3. Meningkatkan penyelidikan dan inovasi untuk mempraktikkan amalan penggunaan lestari.	**1.3.1** Menggalakkan Penyelidikan, Pembangunan dan Inovasi (PPI).	**1.3.1.1** Meningkatkan penulisan dalam penerbitan popular dan ilmiah.	2009-2010	Akses kepada maklumat berkaitan penggunaan lestari lebih mudah.	• NRE • KPDNKK • MOF • KPKK • KPT • DOS • Institut Terjemahan Negara • DBP
		1.3.1.2 Meningkatkan penyebaran maklumat secara meluas.	2009-2010	Pengetahuan dalam mempraktikkan amalan penggunaan lestari meningkat.	
		1.3.1.3 Menyediakan pangkalan data dan maklumat yang lebih sistematik.	2009-2013	Satu pangkalan data dan maklumat mengenai penggunaan lestari yang lebih sistematik diwujudkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		1.3.1.4 Membangunkan *One-Stop Centre/Portal* di Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar untuk pengintegrasian jaringan dan rangkaian saluran maklumat.	2009-2013	*One-Stop Centre/ Portal* di Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar dibangunkan.	
		1.3.1.5 Menyediakan sumber PPI termasuk kewangan, kepakaran dan tenaga manusia yang mencukupi.	2009-2015	Penyelidikan dan inovasi ditingkatkan sebanyak 10% pada tahun 2015.	

Objektif

2. Meningkatkan penglibatan wanita dalam pemuliharaan alam sekitar.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
2.1. Menghapuskan sebarang bentuk diskriminasi yang menghalang penglibatan wanita dalam pemuliharaan alam sekitar.	**2.1.1** Meningkatkan bilangan wanita golongan profesional dan teknikal dalam sistem dan proses kawalan pemuliharaan alam sekitar di peringkat pembuat keputusan, perancangan, pengurusan, penguatkuasaan dan penasihat.	**2.1.1.1** Meningkatkan peluang pengupayaan golongan wanita dalam bidang pemuliharaan alam sekitar melalui pendidikan dan latihan.	2009-2010	Penglibatan wanita dalam aktiviti pemuliharaan alam sekitar meningkat.	• NRE • JAS • JPA • SPA dan semua Pihak Berkuasa Melantik • KPWKM • JPW • IPT • Sektor Swasta • NGO
		2.1.1.2 Memantapkan sistem penempatan dan peluang kenaikan pangkat untuk memastikan wanita menyandang jawatan yang setimpal dengan kemahiran dan kepakaran mereka.	2009-2010	Peratusan wanita menjawat jawatan penting dalam bidang pengurusan kawalan alam sekitar meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		2.1.1.3 Menerapkan perspektif kesaksamaan gender dalam pelaksanaan pembangunan lestari.	2009-2010	Pembangunan lestari responsif gender dilaksanakan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
2.2 Meningkatkan sumbangan NGO wanita dalam pemuliharaan alam sekitar.	**2.2.1** Menggalakkan penubuhan dan memantapkan NGO fokus kepada wanita dan pemuliharaan alam sekitar.	**2.2.1.1** Mengenal pasti NGO wanita yang berkaitan dan memberikan sokongan yang bersesuaian.	2009-2010	Penglibatan NGO wanita dalam aktiviti pemulihan alam sekitar meningkat.	• NRE • KPWKM • JPW • NGO
		2.2.1.2 Meningkatkan perkongsian bijak antara NGO wanita yang berkaitan dan pihak kerajaan.	2009-2010	Program-program pemuliharaan alam sekitar lebih banyak dijalankan oleh NGO.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
2.3. Meningkatkan keupayaan wanita untuk terlibat dalam pemuliharaan alam sekitar.	**2.3.1** Meningkatkan pengetahuan dan keupayaan wanita mengenai peri pentingnya pemuliharaan alam sekitar.	**2.3.1.1** Menganjurkan program meningkatkan keupayaan seperti bengkel, seminar, lawatan dan latihan.	2009-2010	Pengetahuan dan keupayaan wanita dalam pemulihan alam sekitar meningkat.	• NRE • JAS • KPWKM • JPW • KPKK • KPKT khususnya PBT • NGO seperti Persatuan Pengguna, Persatuan Alam Sekitar dan Persatuan Wanita
		2.3.1.2 Menganjurkan program kesedaran dalam bahasa / dialek tempatan.	2009-2010	Kepekaan terhadap pemuliharaan alam sekitar di kalangan wanita di pelbagai peringkat meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
	2.3.2 Memastikan sekolah dan institusi pendidikan menganjurkan kursus dan aktiviti kokurikulum yang menerapkan nilai pembangunan lestari.	**2.3.2.1** Menyemak semula dan mengemas kini kursus berkaitan secara berperingkat dan berterusan untuk mengambil kira perkembangan semasa.	2009-2010	Kursus untuk menerapkan nilai pembangunan lestari dimantapkan.	• KPM • KPT • NRE • IPT • Institusi Penyelidikan • NGO
		2.3.2.2 Menyemak semula kurikulum dan kokurikulum yang sedia ada bagi tujuan pemantapan.	2009-2013	Kurikulum dan kokurikulum dimantapkan.	
		2.3.2.3 Meningkatkan keupayaan pengajar untuk menyampaikan nilai pembangunan	2009-2015	Pengetahuan remaja dalam pembangunan lestari meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		lestari dalam kurikulum dan kokurikulum sekolah dan institusi pengajian tinggi.			
	2.3.3 Menggalakkan penganjuran pendidikan dan latihan tidak formal.	**2.3.3.1** Menggalakkan perkongsian bestari di kalangan pihak kerajaan, komuniti, NGO dan lain-lain dalam menganjurkan pendidikan dan latihan tidak formal.	2009-2010	Bilangan wanita yang mengikuti pendidikan dan latihan tidak formal meningkat.	• KPM • KPT • NRE • KPWKM • JPW • IPT • Sektor swasta • NGO

Objektif

3. Memperkasa wanita dalam perlindungan dan pemuliharaan alam sekitar serta pengurusan sumber asli.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
3.1 Menjadikan wanita sebagai *role model* di peringkat keluarga, komuniti, masyarakat dan negara.	**3.1.1** Meningkatkan kesedaran, kefahaman dan penglibatan wanita dalam perlindungan dan pemuliharaan alam sekitar serta sumber asli di rumah, tempat kerja dan komuniti.	**3.1.1.1** Mempromosikan kempen kesedaran untuk mengubah gaya hidup selaras dengan prinsip perlindungan dan pemuliharaan alam sekitar serta sumber asli.	2009-2010	Kesedaran wanita tentang peranan mereka mengekalkan dan melindungi alam sekitar meningkat.	• NRE • KPDNKK • KKM • KPKK • KPKT khususnya PBT • KPWKM • JKM • NGO seperti Persatuan Pengguna, Persatuan Alam Sekitar dan Persatuan Wanita
		3.1.1.2 Meningkatkan kefahaman tentang impak negatif terhadap alam sekitar dan ancaman bencana alam.	2009-2010	Amalan cintakan alam sekitar meningkat di kalangan masyarakat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh Pelaksanaan	*Outcome*	Agensi/ Pelaksana
		3.1.1.3 Mempraktikkan amalan penggunaan lestari dan perubahan corak gaya hidup melalui perbelanjaan dan penggunaan berhemah.	2009-2010	Kesedaran untuk berbelanja berhemat di kalangan wanita meningkat.	• Sektor swasta
		3.1.1.4 Mengenal pasti dan menyediakan latihan mengenai langkah-langkah khusus bagi wanita menghadapi ancaman bencana alam di samping meningkatkan kesedaran dan kepekaan bagi mengelakkan ancaman bencana alam (seperti banjir dan pendedahan bahan kimia berbahaya) termasuk menangani *post-trauma.*	2009-2010	Penglibatan wanita dalam perkhidmatan sokongan kepada bencana alam meningkat.	

WANITA DAN SUKAN

X. WANITA DAN SUKAN

Program pembangunan sukan adalah penting bagi mewujudkan budaya bersukan di kalangan rakyat Malaysia termasuk wanita selaras dengan dasar kerajaan untuk menggalakkan rakyat agar mengamalkan gaya hidup sihat serta mencapai kecemerlangan dan pengiktirafan dalam bidang sukan di peringkat kebangsaan dan antarabangsa. Di samping meningkatkan akses kepada kemudahan sukan dan riadah untuk wanita, pelaksanaan program pembangunan sukan hendaklah mengambil kira keperluan dan kemampuan wanita di pelbagai peringkat bagi memastikan penyertaan wanita dipertingkatkan dalam pelbagai aktiviti sukan dan riadah.

Sokongan kepada wanita dalam sukan perlu ditambah baik bagi menggalakkan wanita menceburi bidang sukan seperti menerusi pemberian peluang untuk melanjutkan pelajaran dan mendapatkan pekerjaan. Dengan adanya lebih ramai wanita bergiat aktif dalam bidang sukan, bilangan atlet, jurulatih dan pegawai sukan wanita dapat dipertingkatkan. Selain itu, wanita kurang upaya juga perlu digalakkan untuk menyertai aktiviti-aktiviti sukan dan menyumbang ke arah pembangunan sukan di kalangan orang kurang upaya.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi meningkatkan penyertaan wanita dalam bidang sukan termasuk pengamalan gaya hidup sihat dan cergas seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DAN SUKAN

Objektif

1. **Mempertingkatkan gaya hidup yang cergas, sihat dan aktif di kalangan wanita supaya dapat menyumbang kepada pembangunan organisasi keluarga yang positif.**

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Meningkatkan pengamalan hidup cergas, sihat dan aktif di kalangan wanita.	**1.1.1** Membudayakan kecergasan dan rekreasi sebagai aktiviti yang menggembirakan untuk kanak-kanak perempuan di prasekolah dan sekolah rendah.	**1.1.1.1** Memperbanyakkan aktiviti kecergasan dan rekreasi untuk mencungkil dan memupuk minat kanak-kanak perempuan dalam pelbagai bidang.	2009-2010	Peratusan kanak-kanak perempuan yang terlibat dalam aktiviti rekreasi meningkat sebanyak 5% setiap tahun.	• KPM • KKLW • KKM • KEMAS • JPNIN • JKM • KBS • PBT • Sekolah • Sektor swasta • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	1.1.2 Memastikan pelajar perempuan di sekolah menengah terlibat secara aktif dalam pendidikan jasmani dan sukan.	**1.1.2.1** Memberikan penghargaan dan pengiktirafan kepada pelajar perempuan di sekolah menengah yang cemerlang dalam aktiviti kecergasan dan rekreasi.	2009-2010	Lebih ramai pelajar perempuan aktif dalam aktiviti kecergasan dan rekreasi.	• KPM • PIBG • Sekolah • KPWKM
	1.1.3 Memastikan semua pelajar wanita di institusi pengajian tinggi dan perguruan terlibat aktif sekurang-kurangnya satu jenis sukan.	**1.1.3.1** Memberikan penghargaan kepada pelajar wanita di institusi pengajian tinggi dan perguruan yang cemerlang dalam sukan.	2009-2010	Lebih ramai pelajar IPT dan guru pelatih wanita bergiat aktif dalam bidang sukan.	• KPT • IPT • Institusi perguruan • KPWKM
		1.1.3.2 Penganjuran sekurang-kurangnya satu acara khusus bagi pelajar wanita seperti sukan wanita pada setiap tahun.	2009-2013	Sekurang-kurang 50% daripada IPTA mengadakan acara sukan khusus untuk wanita.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	1.1.4 Menggalakkan penyertaan wanita di peringkat komuniti, kelab dan swasta dalam aktiviti kesukanan.	**1.1.4.1** Merancang dan melaksanakan latihan dan pertandingan sukan untuk pembangunan wanita di peringkat akar umbi yang memberi fokus kepada penyertaan dan keceriaan.	2009-2010	Peratusan wanita di peringkat akar umbi menyertai aktiviti sukan meningkat.	• KBS • KPWKM • PBT • Sektor swasta • Persatuan dan kelab sukan
		1.1.4.2 Memastikan peraturan tidak membataskan penglibatan wanita dalam sukan seperti isu pakaian peserta wanita yang bersesuaian.	2009-2010	Garis panduan pakaian peserta wanita dalam aktiviti sukan rasmi diwujudkan.	
		1.1.4.3 Melaksanakan aktiviti sukan sebagai medium untuk menghindarkan wanita khususnya golongan remaja yang berisiko tinggi daripada	2009-2010	Peratusan golongan remaja yang melibatkan diri dalam aktiviti sukan meningkat.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti Umum**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		terlibat dalam gejala sosial.			
		1.4.1.4 Memberikan penghargaan kepada wanita di peringkat komuniti, kelab dan swasta yang cemerlang dalam aktiviti kecergasan dan rekreasi.	2009-2010	Lebih ramai wanita bergiat aktif dalam bidang sukan di pelbagai peringkat.	
		1.1.4.5 Memastikan sekurang-kurangnya satu acara khusus bagi wanita dalam sukan seperti sukan wanita setiap tahun di peringkat komuniti, kelab dan sektor swasta.	2009-2013	Acara sukan khusus untuk wanita di pelbagai peringkat diadakan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	1.1.5 Meningkatkan bilangan instruktor/ penggiat sukan melalui latihan khusus bagi wanita.	**1.1.5.1** Menyediakan latihan yang konsisten sepanjang tahun.	2009-2010	Bilangan wanita sebagai instruktor/ penggiat sukan meningkat.	• KBS • Sektor swasta • Persatuan dan kelab sukan
	1.1.6 Memastikan kemudahan dan infrastruktur sukan sesuai diguna dan selamat untuk wanita setiap masa dan perkhidmatan sokongan disediakan.	**1.1.6.1** Menyediakan jadual tetap khusus untuk wanita di pusat sukan dan rekreasi bagi menggalakkan penglibatan wanita.	2009-2010	Lebih ramai wanita menggunakan kemudahan di pusat-pusat sukan dan rekreasi.	• KBS • KPKT khususnya PBT • Sektor swasta • Persatuan dan kelab sukan
		1.1.6.2 Membina dan menyelenggara pusat sukan dan rekreasi supaya lebih peka gender.	2009-2013	Akses wanita kepada kemudahan sukan dan rekreasi meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		1.1.6.3 Menyediakan kemudahan dan perkhidmatan sokongan untuk wanita seperti pusat jagaan kanak-kanak di pusat sukan dan rekreasi.	2009-2015	Semua pusat sukan dan rekreasi menyediakan pusat penjagaan anak.	

Objektif

2. Memperkasakan wanita untuk meningkatkan penglibatan dalam kepimpinan sukan di semua peringkat.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Meningkatkan bilangan wanita dalam semua peringkat kepimpinan dan pengurusan sukan.	**2.1.1** Meningkatkan usaha melatih wanita dalam semua aspek seperti kepimpinan, pentadbiran, pengurusan, kepegawaian dan kejurulatihan, sains sukan dan perkhidmatan sokongan untuk wanita.	**2.1.1.1** Mengadakan sekurang-kurangnya satu kursus latihan bagi wanita dalam tempoh setahun dalam sekurang-kurangnya satu bidang.	2009-2010	Bilangan wanita yang terlatih dalam pelbagai aspek sukan bertambah.	• KBS • Persatuan dan kelab sukan • Sektor swasta
		2.1.1.2 Meminda dasar dan peraturan yang boleh menghalang penglibatan wanita.	2009-2013	Dasar dan peraturan yang menghalang penglibatan wanita dalam bidang sukan dipinda.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		2.1.1.3 Menetap dan melaksanakan kuota sekurang-kurang 30% bagi penglibatan wanita dalam kepimpinan sukan di semua peringkat.	2009-2015	Sekurang-kurangnya 30% penglibatan wanita dalam kepimpinan sukan di semua peringkat.	
	2.1.2 Memastikan pengurusan atlet / peserta wanita membabitkan pegawai wanita.	**2.1.2.1** Mewujudkan kod etika khusus bagi pegawai-pegawai yang berurusan dengan atlet / peserta wanita.	2009-2010	Kod etika mengenai pengurusan atlet / peserta wanita diwujudkan.	• KBS • KPWKM
		2.1.2.2 Memastikan kod etika diterima pakai oleh semua pegawai yang terlibat dalam sukan di semua peringkat.	2009-2010	Kes-kes gangguan seksual ke atas atlet / peserta wanita ditangani dengan	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
				berkesan.	
	2.1.3 Memperluaskan jaringan kerja antara wanita dalam semua peringkat kepimpinan dan pengurusan sukan.	**2.1.3.1** Mengambil langkah proaktif untuk mengenal pasti (*head hunt*) wanita yang berkelayakan dan berpengalaman untuk menjadi pemimpin pelapis di semua peringkat.	2009-2010	Profil wanita yang berpotensi menjadi pemimpin pelapis di semua peringkat diwujudkan.	• KBS • Persatuan dan kelab sukan • Pakar-pakar dalam bidang sukan
		2.1.3.2 Membangunkan pangkalan data mengenai kepimpinan wanita dalam sukan di semua peringkat.	2009-2013	Pangkalan data mengenai wanita yang berpotensi menjadi pemimpin dalam bidang sukan dibangunkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.3.3 Meningkatkan program-program mentor dan sangkutan di kalangan wanita dalam semua peringkat kepimpinan dan pengurusan sukan.	2009-2013	Lebih ramai wanita yang terlatih untuk menjadi pemimpin dan pengurus sukan.	

Objektif

3. Meningkatkan penyelidikan dan pembangunan bagi menggiatkan penglibatan wanita dalam bidang sukan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Menggalakkan penyelidikan dan pembangunan berhubung penglibatan wanita dalam bidang sukan.	**3.1.1** Memastikan penyebaran dan perkongsian hasil penyelidikan dan penganalisisan mengenai wanita dalam sukan dalam semua aspek khususnya di peringkat akar umbi.	**3.1.1.1** Mengadakan penyelidikan mengenai wanita dalam sukan dari semua aspek sekurang-kurangnya satu penyelidikan berkaitan setiap tahun.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 1 penyelidikan dijalankan setahun sebagai input kepada penggubalan program dan dasar berkaitan pembangunan sukan.	• KBS • KPT • KPM • IPT • Institut perguruan • Institusi penyelidikan • Sektor swasta

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		3.1.1.2 Mewujudkan pusat sumber dan perkhidmatan sokongan untuk menyelenggara data dengan efektif.	2009-2013	Data mengenai wanita dalam bidang sukan lebih mudah diakses.	

Objektif

4. Memberi fokus kepada sukan yang mempunyai potensi untuk kecemerlangan wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
4.1 Meningkatkan atlet wanita dalam sukan yang mempunyai potensi untuk kecemerlangan.	**4.1.1** Mengenal pasti sukan yang mempunyai potensi untuk pencapaian kecemerlangan wanita.	**4.1.1.1** Melaksanakan usaha mencari bakat di semua peringkat.	2009-2010	Wanita yang berbakat dalam pelbagai jenis sukan dikenal pasti.	• KBS • KPM • KPT • KPKT khususnya PBT • KPKK • Persatuan dan kelab sukan
		4.1.1.2 Meningkatkan liputan media yang positif bagi wanita dalam sukan.	2009-2010	Penglibatan wanita dalam bidang sukan mendapat liputan meluas dalam media.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		4.1.1.3 Memastikan insentif dan penghargaan kecemerlangan dan hadiah kemenangan kepada wanita dalam sukan sama seperti yang diberikan kepada lelaki.	2009-2010	Garis panduan mengenai insentif dan penghargaan kecemerlangan dan hadiah kemenangan kepada semua ahli sukan diwujudkan.	

Objektif

5. Menambahkan peluang untuk melanjutkan pengajian dan mendapatkan pekerjaan bagi atlet dan pegawai sukan wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
5.1 Menambahkan atlet dan pegawai sukan wanita yang berpengetahuan.	**5.1.1** Menyediakan persekitaran kondusif bagi atlet dan pegawai sukan wanita melanjutkan pengajian / mendapatkan pekerjaan.	**5.1.1.1** Memastikan supaya peluang diberikan kepada atlet dan pegawai sukan wanita melanjutkan pengajian / mendapatkan pekerjaan.	2009-2010	Tahap profesionalisme wanita dalam bidang sains sukan dan pengurusan sukan meningkat.	• KBS • KPT • KSM • JPA • SPA • Agensi-agensi penajaan pegawai / pelajar seperti MARA dan PTPTN • IPT • Institut perguruan • Sektor
		5.1.1.2 menggalakkan majikan melaksanakan langkah-langkah untuk menyokong penyertaan wanita dalam sukan seperti cuti tanpa rekod atau cuti bergaji bagi latihan dan penglibatan dalam sukan.	2009-2010	Garis panduan kemudahan bagi pekerja wanita bergiat aktif dalam bidang sukan diwujudkan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
					swasta • Persatuan dan kelab sukan
		5.1.1.3 Menambahkan penglibatan wanita dalam sains sukan dan perkhidmatan berkaitan untuk menyokong penyertaan atlet dan pegawai sukan wanita.	2009-2010	Bilangan wanita sebagai pengurus sukan meningkat.	
		5.1.1.4 Menggalakkan kesedaran bagi atlet wanita mengambil perlindungan insurans.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 50% atlet wanita mempunyai perlindungan insurans.	

Objektif

6. Meningkatkan penglibatan wanita kurang upaya dalam sukan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
6.1 Menggalakkan wanita kurang upaya berkecimpung dalam bidang sukan.	**6.1.1** Memudah cara wanita kurang upaya bersukan.	**6.1.1.1** Mengenal pasti keperluan wanita kurang upaya untuk aktiviti sukan.	2009-2010	Peratusan wanita kurang upaya yang terlibat dalam bidang sukan bertambah.	• KBS • KPM • KPT • JKM • Persatuan dan kelab sukan • NGO khususnya Persatuan OKU
		6.1.1.2 Melaksanakan pelan tindakan pembangunan wanita kurang upaya dalam sukan dengan mengambil kira keperluan khusus mereka.	2009-2013	Akses atlet wanita kurang upaya kepada kemudahan sukan meningkat.	

WANITA DAN AGAMA, KEBUDAYAAN, KESENIAN DAN WARISAN

XI. WANITA DAN AGAMA, KEBUDAYAAN, KESENIAN DAN WARISAN

Pembangunan budaya dan seni serta pemuliharaan warisan adalah salah satu elemen utama bagi memperkukuhkan jati diri dan identiti nasional. Ia juga boleh menjadi simbol kemegahan sesebuah negara dan merupakan fakta penting bagi menyatukan rakyat. Memandangkan wanita memegang tanggungjawab penting sebagai ibu, pengasuh dan guru pertama kepada anak-anak, mereka boleh dianggapkan sebagai penyambung seni, budaya dan warisan.

Bidang seni boleh dimanfaatkan oleh wanita bagi menjana pendapatan dan meningkatkan taraf hidup melalui pergkomersilan hasil kraftangan dan seni pentas. Oleh itu pengkomersilan produk dan perkhidmatan kebudayaan, kesenian dan warisan perlu diberi tumpuan kerana ia dapat memberikan faedah ekonomi kepada wanita.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi meningkatkan peranan wanita sebagai penyambung seni, budaya dan warisan serta memperluaskan ruang ekonomi melalui pengkomersilan produk dan perkhidmatan kebudayaan, kesenian dan warisan seperti berikut:-

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR : WANITA DAN AGAMA, KEBUDAYAAN, KESENIAN DAN WARISAN

Objektif

1. Menghapuskan amalan yang memudaratkan dan memberi kesan negatif kepada wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Menghapuskan stereotaip dan persepsi negatif terhadap wanita.	**1.1.1** Meningkatkan kesedaran tentang kesan stereotaip dan persepsi negatif terhadap peranan dan potensi wanita dalam pembangunan negara.	**1.1.1.1** Mewujudkan aktiviti bagi melahirkan masyarakat yang peka gender bermula dari peringkat usia muda dalam keluarga, sekolah dan komuniti seperti kem motivasi, latihan kesedaran dan seminar.	2009-2015	Kesedaran tentang kesan stereotaip dan persepsi negatif terhadap wanita yang menjejaskan peranan dan potensi dalam pembangunan negara meningkat sebanyak 5%.	• KPM • KPT • JPW • KEMAS • KBS • KPKK • AGC • JKSM • JAKIM • ILKAP • ILIM • IKIM • Agensi Kerajaan • NGO
		1.1.1.2 Mengadakan sesi kesedaran gender kepada golongan	2009-2015	Stereotaip dan persepsi negatif terhadap wanita	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		pembuat keputusan, penggubal dasar, pengamal perundangan, penguat kuasa dan pendidik serta pemimpin masyarakat termasuk pemimpin politik dan agama.		berkurangan.	
	1.1.2 Meningkatkan kesedaran mengenai kesan negatif ke atas wanita akibat amalan-amalan yang memudaratkan (*harmful practices*).	**1.1.2.1** Mengenal pasti amalan yang memudaratkan dan memberi kesan negatif kepada wanita.	2009-2010	Wujud kesedaran di kalangan pemimpin masyarakat untuk menghapuskan amalan yang memudaratkan wanita.	• KPKK • JPW • Agensi Kerajaan • NGO
		1.1.2.2 Menambah giat dan mempelbagaikan program kesedaran mengenai kesan negatif kepada wanita akibat amalan-amalan yang memudaratkan (*harmful*	2009-2010	Kes-kes yang berkaitan dengan amalan yang memudaratkan wanita diketengahkan dan ditangani.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		practices).			
	1.1.3 Membudayakan hak-hak wanita sebagai sebahagian daripada hak-hak asasi manusia terutama hak kepada pembangunan (*rights to development*).	**1.1.3.1** Mewujudkan aktiviti yang dapat menerapkan nilai-nilai hormat kepada hak-hak wanita bermula dari peringkat usia muda dalam keluarga, sekolah dan komuniti.	2009-2010	Kes-kes pencabulan hak asasi wanita berkurangan.	• KPKK • KPM • JPW • Agensi Kerajaan • NGO
		1.1.3.2 Mengadakan sesi kesedaran mengenai pentingnya hak-hak wanita kepada pembangunan diambil kira dalam penggubalan dasar, perundangan serta perancangan dan pelaksanaan program pembangunan.	2009-2010	Analisis gender dilaksanakan dalam penggubalan dasar dan perundangan dan dalam perancangan program dan projek.	

Objektif

2. Meningkatkan kesedaran, kefahaman, penghayatan serta amalan agama dan budaya dalam kalangan wanita.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Meningkatkan kefahaman seni budaya dan warisan di kalangan wanita.	**2.1.1** Menerapkan kesedaran nilai-nilai murni menerusi program pendidikan dan latihan secara berterusan.	**2.1.1.1** Mengadakan kempen kesedaran dan kefahaman budaya dan nilai-nilai murni terutamanya dari segi adab sopan dan adat istiadat.	2009-2010	Bilangan wanita yang mempunyai kefahaman tentang budaya dan adat istiadat bertambah.	• KPM • KPT • JPW • KKLW khususnya KEMAS • KBS • KPKK • PUSPANITA • Sektor swasta • NGO
		2.1.1.2 Memperbanyakkan aktiviti bimbingan budaya dan kegiatan seni di seluruh negara.	2009-2010	Bilangan program-program penghayatan seni dalam komuniti bertambah.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.3 Memantapkan kokurikulum seni budaya dan warisan dari peringkat rendah ke IPT.	2009-2015	Pemahaman seni budaya dalam kalangan pelajar sekolah dan institusi pengajian tinggi meningkat.	
		2.1.1.4 Menggalakkan wanita menceburkan diri dalam persatuan-persatuan kebudayaan, kesenian dan warisan yang berkaitan.	2009-2010	Wanita menjadi *role model* dalam kalangan keluarga dan masyarakat.	
		2.1.1.5 Mempromosi dan meningkatkan aktiviti-aktiviti dan maklumat mengenai seni budaya dan warisan melalui laman web dan Radio Wanita.	2009-2010	Peningkatkan kemudahan akses wanita kepada seni budaya dan warisan.	

Objektif

3. Menjadikan wanita sebagai penyambung seni budaya dan warisan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Meningkatkan bilangan wanita yang mengamalkan kebudayaan, kesenian dan warisan.	**3.1.1** Memberi kesedaran kepada wanita tentang perlunya mendidik anak-anak mengenai kebudayaan, kesenian dan warisan.	**3.1.1.1** Mewujudkan aktiviti mentor-mentee.	2009-2010	Bilangan generasi muda yang berpengetahuan dan minat terhadap seni budaya dan warisan negara.	• KPKK • JPNIN • LPPKN • JPW • NGO
		3.1.1.2 Memberi pengetahuan dan menggalakkan amalan wanita mengenai kebudayaan, kesenian dan warisan dalam kehidupan seharian.	2009-2010	Adab sopan dan adat istiadat diamalkan dalam kehidupan seharian dalam keluarga dan masyarakat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		3.1.1.3 Menggalakkan wanita mendidik anak-anak untuk memahami dan menghormati kebudayaan, kesenian dan warisan berbilang kaum.	2009-2013	Kes-kes polarisasi kaum terutama di peringkat sekolah berkurangan.	

Objektif

4. Meningkatkan penyertaan wanita dalam peringkat pembuat keputusan berkaitan dengan kebudayaan, kesenian dan warisan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
4.1 Meningkatan penyertaan wanita di peringkat pembuat keputusan dalam bidang kebudayaan, kesenian dan warisan.	**4.1.1** Penglibatan wanita dalam membuat keputusan terutamanya bagi menangkis budaya luar yang bertentangan.	**4.1.1.1** Menambah keahlian wanita dalam jawatankuasa seperti Lembaga Penapisan Filem, Jawatankuasa Pemantauan Kandungan Rancangan TV, Persatuan penduduk kawasan perumahan, penggubal kurikulum dan ko-kurikulum sekolah.	2009-2015	Penyertaan wanita di peringkat pembuat keputusan dalam dalam organisasi kebudayaan, kesenian dan warisan meningkat.	• KPKK • KDN • KPKT • KPM • JPW • JPNIN
	4.1.2 Menentukan pengamalan nilai-nilai murni berterusan di semua peringkat.	**4.1.2.1** Menyedia dan menayang iklan dan klip video mengenai nilai-nilai murni secara kerap dan berterusan.	2009-2010	Kesedaran terhadap pengamalan nilai-nilai murni dalam masyarakat meningkat.	• KPKK • KPKT • KPM • JPW • JPM

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
					khususnya MAMPU dan JAKIM • JPNIN
		4.1.2.2 Mengembalikan semula semangat kesedaran sivik dalam masyarakat.	2009-2010	Bilangan sukarelawan dalam komuniti bertambah.	
		4.1.2.3 Menambah baik garis panduan nilai-nilai murni sedia ada.	2009-2015	Penghayatan nilai-nilai murni dalam kalangan masyarakat di semua peringkat meningkat.	

Objektif

5. Menjana ruang dan peluang ekonomi bagi wanita mengeluarkan produk dan perkhidmatan kebudayaan, kesenian dan warisan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
5.1 Meningkatkan jualan produk dan perkhidmatan bagi menjana pendapatan wanita dalam bidang kebudayaan, kesenian dan warisan.	**5.1.1** Memberi kesedaran, kefahaman dan galakan bagi mengkomersilkan produk dan perkhidmatan kebudayaan, kesenian dan warisan.	**5.1.1.1** Memperbanyakkan kursus teknik pemasaran produk dan perkhidmatan kebudayaan, kesenian dan warisan untuk wanita.	2009-2010	Bilangan wanita yang mengembangkan pemasaran produk berasaskan kebudayaan meningkat.	• KPKK • MITI • KKLW • KPKT • MOTOUR • KLN • MITI • MATRADE
		5.1.1.2 Menambahgiatkan projek Satu Daerah Satu Industri khususnya keluaran wanita.	2009-2010	Bilangan wanita yang menceburi industri berasaskan kebudayaan meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		5.1.1.3 Menempat dan mempamerkan produk dan perkhidmatan kebudayaan, kesenian dan warisan di hotel dan restoran sebagai hiasan dan untuk penggunaan harian bagi menarik minat para pengunjung.	2009-2010	Garis panduan penggunaan produk dan perkhidmatan berasaskan kebudayaan, kesenian dan warisan di hotel-hotel dan restoran diwujudkan.	
		5.1.1.4 Mempromosi busana tradisional yang dikeluarkan oleh wanita untuk dipakai oleh kakitangan perhotelan.	2009-2010	Busana tradisional dijadikan pakaian seragam kakitangan perhotelan.	
		5.1.1.5 Menggunakan hasil seni dan budaya keluaran wanita sebagai hiasan di pejabat-pejabat Kerajaan dan swasta di dalam dan luar negara.	2009-2010	Garis panduan mengenai penggunaan hasil seni keluaran wanita di pejabat Kerajaan dan	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
				swasta di dalam dan luar negara diwujudkan.	
		5.1.1.6 Meningkatkan pengetahuan tentang barang-barang antik yang berkait rapat dengan kebudayaan, kesenian dan warisan yang boleh dimanfaatkan untuk menjana ekonomi wanita.	2009-2010	Bilangan wanita menceburi perniagaan barang-barang antik berkait rapat dengan kebudayaan, kesenian dan warisan bertambah.	
		5.1.1.7 Memastikan agensi yang berkenaan mempromosi dan menguruskan penjualan produk dan perkhidmatan kebudayaan, kesenian dan warisan.	2009-2015	Masalah pemasaran dan penjualan produk yang dihasilkan oleh wanita dapat diatasi.	

Objektif

6. Meningkatkan penglibatan wanita dalam seni, budaya dan warisan termasuk bidang penyelidikan dan pembangunan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
6.1 Meningkatkan dalam bilangan wanita yang komited dalam bidang seni, budaya dan warisan.	**6.1.1** Meningkatkan lebih ramai wanita menceburi bidang seni, budaya dan warisan.	**6.1.1.1** Memberi anugerah pengiktirafan kepada penulis dan penyelidik wanita berkaitan seni, budaya dan warisan.	2009-2010	Lebih banyak penulisan dan penyelidikan berkaitan seni, budaya dan warisan dihasilkan oleh wanita.	• KPKK • KPT • KPM • DBP • Institut penyelidikan • IPT
		6.1.1.2 Menjalankan penyelidikan dan menerbitkan penulisan wanita dalam bidang seni, budaya dan warisan.	2009-2015	Sekurang-kurangnya 30% wanita terlibat dalam bidang penyelidikan dan pembangunan seni, budaya dan warisan.	

WANITA DI PERINGKAT PEMBUAT KEPUTUSAN DAN POLITIK

XII. WANITA DI PERINGKAT PEMBUAT KEPUTUSAN DAN POLITIK

Semenjak Dasar Sekurang-kurangnya 30 Peratus Wanita di Peringkat Pembuat Keputusan Sektor Awam diumumkan oleh Y.A.B Perdana Menteri pada 24 Ogos 2004, pelbagai usaha telah dijalankan untuk memastikan penglibatan wanita yang aktif dalam proses membuat keputusan. Pelaksanaan dasar ini telah menunjukkan kemajuan yang memberangsangkan di mana beberapa jawatan tinggi dan penting yang sebelum ini tidak pernah disandang oleh wanita telah berjaya disandang oleh wanita seperti Naib Canselor Universiti Awam, hakim, pegawai daerah dan pegawai tinggi polis serta tentera. Berikutan keputusan ini, jawatan utama sektor awam (JUSA) yang disandang oleh wanita meningkat daripada 18.8 peratus pada tahun 2004 kepada 25.8 peratus pada tahun 2007; duta besar daripada 10.0 peratus pada tahun 2006 kepada 15.6 peratus pada tahun 2007; dan pesuruhjaya tinggi daripada 4.3 peratus pada tahun 2006 kepada 40.0 peratus pada tahun 2007.

Di samping sektor awam, penglibatan wanita di peringkat pembuat keputusan dalam sektor korporat juga mula menampakkan kemajuan di mana bilangan wanita yang memegang jawatan penting seperti Presiden, Naib Presiden, Ketua Pegawai Eksekutif dan Pengurus Besar Kanan meningkat daripada 13.5 peratus pada tahun 2004 kepada 24.0 peratus pada tahun 2007. Dalam tempoh yang sama,

penglibatan wanita sebagai Ahli Majlis Pihak Berkuasa Tempatan turut meningkat iaitu daripada 10.4 peratus kepada 12.4 peratus.

Selain itu, perkembangan positif juga dapat dilihat dalam Pilihanraya Umum Ke-12 pada tahun 2008 di mana bilangan Ahli Parlimen wanita telah meningkat kepada 10.4 peratus berbanding 9.6 peratus pada Pilihanraya Umum Ke 11 tahun 2004. Bilangan Ahli Dewan Undangan Negeri (ADUN) wanita juga telah meningkat daripada 6.9 peratus kepada 8.0 peratus.

Walaupun terdapat peningkatan penyertaan wanita dalam peringkat membuat keputusan, sasaran sekurang-kurangnya 30 peratus masih belum tercapai. Di samping itu, terdapat halangan yang menyekat penyertaan wanita dalam peringkat membuat keputusan.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi meningkatkan penyertaan wanita dalam peringkat membuat keputusan termasuk bidang politik seperti berikut:

PELAN TINDAKAN PEMBANGUNAN WANITA

SEKTOR: WANITA DI PERINGKAT PEMBUAT KEPUTUSAN DAN POLITIK

OBJEKTIF

1. **Mencapai sekurang-kurangnya 30 peratus wanita di peringkat pembuat keputusan di semua peringkat dalam semua sektor.**

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
A) PEMBUAT KEPUTUSAN					
1.1 Mencapai sasaran sekurang-kurangnya 30% wanita di peringkat membuat keputusan dalam sektor awam dan sektor swasta,	**1.1.1** Mengadakan pelan tindakan khusus untuk pelaksanaan dasar.	**1.1.1.1** Mengadakan latihan bina upaya bagi melahirkan wanita yang berkebolehan, berkemahiran dan berdaya saing.	2009-2010	Bilangan wanita yang berpotensi memegang jawatan di peringkat pembuat keputusan dalam pelbagai sektor meningkat.	• JPA • SPA • JPW • KPKT khususnya PBT • KPT • KSM khususnya Jabatan Hal Ehwal Kesatuan Sekerja

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
kesatuan sekerja, persatuan majikan, institusi pendidikan dan akademik, swasta dan badan bukan kerajaan (NGO).		**1.1.1.2** Meminda dasar dan perundangan yang menghalang pencapaian sekurang-kurangnya 30% wanita di peringkat pembuat keputusan seperti Akta Kerajaan Tempatan 1946 supaya mencapai 30% ahli Majlis PBT wanita.	2009-2015	Bilangan wanita yang menjawat jawatan di peringkat pembuat keputusan dalam pelbagai sektor meningkat kepada 30%.	• KPKK • AGC • Badan-badan Berkanun • IPT • Sektor swasta • Kesatuan sekerja • Media massa • NGO
	1.2.1 Meningkatkan kapasiti wanita dalam mengutarakan perspektif gender secara berkesan dalam	**1.2.1.1** Menyediakan latihan bagi memperkasakan wanita seperti dalam bidang kepimpinan, motivasi, keyakinan	2009-2010	Perspektif gender diintegrasikan dalam dasar dan perundangan baru yang digubal.	• JPW • KPKK • Sektor swasta • Kesatuan sekerja • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	penggubalan dasar, perundangan dan program.	diri, pengurusan, proses membuat keputusan dan pengucapan awam.			
		1.2.1.2 Menyediakan ruang/platform (wacana) untuk mengutarakan isu-isu gender.	2009-2010	Kumpulan yang berkepentingan dalam isu gender dijemput menyertai proses penggubalan dasar dan perundangan di peringkat Kementerian dan jabatan berkaitan.	
		1.2.1.3 Memperkukuhkan kesedaran gender melalui kempen, latihan dan media massa supaya memberi peluang	2009-2010	Kesedaran terhadap isu gender dalam masyarakat di pelbagai peringkat meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		kesamarataan kepada wanita.			
		1.2.1.4 Menambah baik ratio pengambilan/ pelantikan di peringkat *entry point* dalam sektor awam dan menggalakkan sektor swasta mencontohi dasar pengambilan di sektor awam.	2009-2010	Garis panduan pengambilan dan pelantikan pegawai wanita dalam sektor awam diwujudkan seperti dasar pengambilan pekerja OKU.	
		1.2.1.5 Melobi dan meraih sokongan untuk perwakilan wanita dalam semua sektor berkenaan.	2009-2015	Bilangan wanita yang menjawat jawatan di peringkat pembuat keputusan dalam pelbagai sektor meningkat kepada 30%.	

OBJEKTIF

2. Meningkatkan jumlah wanita sebagai pembuat keputusan kepada sekurang-kurangnya 30 peratus di semua peringkat dalam bidang politik.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
B) POLITIK					
2.1 Mencapai sekurang-kurangnya 30% wanita di Dewan Undangan Negeri, Dewan Rakyat dan Dewan Negara.	**2.1.1** Memudah cara penglibatan wanita dalam politik.	**2.1.1.1** Mengadakan latihan membina upaya wanita dalam bidang politik dan kepimpinan khususnya golongan muda.	2009-2010	Bilangan wanita yang terlatih dalam bidang politik dan kepimpinan meningkat.	• Parti-parti politik • SPR • AGC • JPW
		2.1.1.2 Mengadakan latihan kepekaan gender kepada ahli politik/ individu yang cenderung kepada politik.	2009-2010	Kepekaan ahli politik terutama golongan lelaki terhadap isu gender meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.3 Mengkaji kemungkinan bagi menetapkan kuota sekurang-kurangnya 30% wanita sebagai calon pilihan raya bagi setiap parti di peringkat Dewan Rakyat dan Dewan Undangan Negeri.	2009-2013	Kuota sekurang-kurangnya 30% wanita sebagai calon pilihan raya diwujudkan oleh setiap parti politik.	
2.2 Melahirkan pemimpin wanita yang berkaliber.	**2.2.1** Memberi peluang saksama dengan menempatkan bakal pemimpin wanita di setiap peringkat kepimpinan	**2.2.1.1** Memberi kesedaran gender dan isu-isu yang berkaitan dengan wanita kepada pemimpin di setiap peringkat dalam sektor politik.	2009-2010	Sekurang-kurangnya 20% wanita memegang jawatan dalam parti politik di setiap peringkat.	• Parti-parti politik • JPW • KPKK • Media massa • NGO

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	organisasi politik.	**2.2.1.2** Meningkatkan peranan media dalam melaksanakan kempen kesedaran dan penyebaran maklumat yang menekankan kepimpinan wanita.	2009-2010	Sokongan dan kepercayaan masyarakat terutamanya ahli-ahli parti terhadap pemimpin wanita meningkat.	
		2.2.1.3 Mengenal pasti dan mengiktiraf serta menyediakan senarai bakal pemimpin wanita yang berpotensi dan berkaliber di semua peringkat kepimpinan organisasi politik.	2009-2013	Wanita yang berpotensi memegang jawatan di pelbagai peringkat parti politik tersedia.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti Umum	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.2.1.4 Memberi penugasan substantif kepada sekurang-kurangnya 30% pemimpin wanita berdasarkan kebolehan dan kompetensi.	2009-2013	Sekurang-kurangnya 10% daripada jawatankuasa bagi perkara-perkara substantif diketuai oleh wanita.	
2.3 Mengatasi rintangan yang menyekat atau menghalang wanita dari menceburi bidang politik dan kepimpinan.	**2.3.1** Mengadakan kaedah-kaedah atau pelan tindakan khusus (*enabling plan*) bagi membolehkan wanita mengatasi halangan.	**2.3.1.1** Mengenal pasti halangan untuk menceburi bidang politik dan kepimpinan.	2009-2010	Bilangan wanita yang dilatih meningkat.	• Parti-parti politik • JPW • NGO
		2.3.1.2 Memberi latihan dan kempen kesedaran di kalangan semua	2009-2013	Langkah-langkah menggalakkan wanita menceburi	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti Umum**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
		ahli politik wanita bagi membolehkan mereka mengatasi halangan yang dikenal pasti.		bidang politik dan kepimpinan digubal.	
		2.3.1.3 Menggalakkan parti politik mengadakan pelan tindakan bagi meningkatkan bilangan wanita dalam barisan kepimpinan.	2009-2013	Setiap parti politik mempunyai pelan tindakan bagi meningkatkan bilangan wanita dalam barisan kepimpinan.	

MEKANISME, JENTERA DAN INSTITUSI PEMBANGUNAN WANITA

XIII. MEKANISME, JENTERA DAN INSTITUSI PEMBANGUNAN WANITA

Dalam usaha mengarusperdanakan perspektif wanita dalam pembangunan negara, beberapa jentera nasional bagi pembangunan wanita telah diwujudkan seperti Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, pejabat pembangunan wanita di peringkat negeri, Majlis Penasihat Wanita Negara (MPWN) dan Majlis Pembangunan Wanita dan Keluarga (MPWK) di peringkat akar umbi. *Gender Focal Point* juga telah dilantik di setiap kementerian dan agensi Kerajaan untuk meningkatkan penglibatan, kerjasama dan sokongan daripada semua kementerian dan agensi Kerajaan yang berkaitan dalam usaha mengarusperdanakan gender.

Walaupun terdapat pelbagai jentera, mekanisme dan institusi diwujudkan untuk membangun dan memajukan wanita, terdapat masalah dari segi penyelarasan pemantauan dan pelaksanaan dasar dan program berkaitan wanita memandangkan isu ini melibatkan pelbagai sektor dan agensi Kerajaan termasuk sektor swasta dan pertubuhan bukan kerajaan (NGO). Justeru, jentera, mekanisme dan institusi yang sedia ada termasuk NGO perlu diperkukuhkan. Selain itu, program-program kepekaan gender hendaklah dipergiatkan bagi meningkatkan kefahaman penggubal dasar, pembuat keputusan dan pegawai-pegawai tinggi dalam sektor awam dan swasta serta pemimpin-pemimpin masyarakat dan individu di setiap lapisan masyarakat mengenai isu kesaksamaan gender.

Bagi memastikan penggubalan dasar serta perancangan dan pelaksanaan program menepati keperluan wanita, penyelidikan dan pengumpulan maklumat berasaskan gender hendaklah dipertingkatkan. Maklumat yang dapat menggambarkan jurang gender dan diskriminasi terhadap wanita adalah penting dalam menangani isu-isu berkaitan wanita.

Pelan Tindakan ini menggariskan objektif dan strategi bagi memperkukuhkan jentera, mekanisme dan institusi pembangunan wanita seperti berikut:

SEKTOR: MEKANISME, JENTERA DAN INSTITUSI PEMBANGUNAN WANITA

Objektif

1. Meningkatkan dan mengukuhkan peranan *Gender Focal Point* (GFP).

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
1.1 Menghasilkan sistem GFP yang berkesan dan membantu proses pembangunan wanita.	**1.1.1** Mewujudkan Satu Jawatankuasa tetap GFP di setiap Kementerian yang dipengerusikan oleh pegawai pengurusan atasan.	**1.1.1.1** Mengadakan mesyuarat untuk menyusun aktiviti mengenai gender di kementerian masing-masing dan mengemukakan laporan tahunan kepada KPWKM.	2009-2010	Isu-Isu berkaitan dengan wanita dapat ditangani secara berkesan.	• KPWKM • Semua agensi berkenaan
		1.1.1.2 Memperluas GFP ke peringkat negeri/ daerah.	2009-2013	Isu gender dapat diarusperdanakan ke semua peringkat pentadbiran.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	1.1.2 Meningkatkan keprihatinan dan pengetahuan GFP tentang peranan mereka dalam proses pembangunan negara dan isu-isu tentang kesaksamaan gender.	**1.1.2.1** Menyediakan modul latihan khusus bagi pegawai-pegawai dan ahli jawatankuasa GFP.	2009-2010	Keprihatinan dan pengetahuan GFP tentang peranan mereka dalam proses pembangunan negara dan isu-isu tentang kesaksamaan gender meningkat.	• KPWKM • Semua agensi berkenaan
		1.1.2.2 Melatih pegawai dan ahli jawatankuasa GFP bagi meningkatkan kemahiran dalam bidang gender.	2009-2010	Peranan GFP lebih berkesan.	

Objektif

2. Mengukuhkan peranan Majlis Penasihat Wanita Negara (MPWN) dan Majlis Pembangunan Wanita dan Keluarga (MPWK).

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.1 Mengoptimumkan peranan MPWN.	**2.1.1** Memperkasakan MPWN dalam membantu pelaksanaan dasar dan program pembangunan wanita.	**2.1.1.1** Mewujudkan sekretariat khusus untuk MPWN.	2009-2013	Peranan MPWN dapat dimantapkan dalam pelaksanaan dasar dan program pembangunan wanita.	• KPWKM • JPW • MOF • MPWN
		2.1.1.2 Mengadakan aktiviti mentor-mentee antara ahli MPWN dan GFP mengikut sektor/bidang.	2009-2013	Perspektif gender dapat diarusperdanakan dalam semua sektor.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		2.1.1.3 Merancang aktiviti-aktiviti MPWN berserta dengan bajet mengikut jangka pendek, jangka pertengahan dan jangka panjang.	2009-2013	Peranan MPWN sebagai badan penasihat lebih berkesan.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
2.2 Mengoptimumkan peranan MPWK.	**2.2.1** Memperkasakan MPWK dalam membantu pelaksanaan dasar dan program pembangunan wanita.	**2.2.1.1** Merancang aktiviti tahunan berserta bajet.	2009-2013	Peranan MPWK menangani isu gender di peringkat akar umbi lebih berkesan.	• KPWKM • JPW • MOF • MPWK
		2.2.1.2 Memantapkan urus setia MPWK.	2009-2013	Aktiviti tahunan MPWK dilaksanakan secara teratur dan memanfaatkan golongan wanita.	
		2.2.1.3 Memperkukuhkan mekanisme pemantauan penilaian aktiviti-aktiviti yang dijalankan melalui MPWK.	2009-2013	Pengetahuan dan kemahiran wanita di peringkat akar umbi dalam isu-	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
				isu gender meningkat.	

Objektif

3. Memastikan pelaksanaan berkesan Dasar Wanita Negara (DWN) dan Pelan Tindakan Pembangunan Wanita (PTPW)

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
3.1 Mencapai matlamat di bawah Dasar Wanita Negara (DWN) dan Pelan Tindakan Pembangunan Wanita (PTPW).	**3.1.1** Memantapkan Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat sebagai penyelaras utama pelaksanaan dan pemantauan DWN dan PTPW.	**3.1.1.1** Meningkatkan kapasiti pegawai-pegawai KPWKM dalam bidang berkaitan isu-isu gender.	2009-2010	Kemahiran dan pengetahuan pegawai-pegawai KPWKM dalam bidang berkaitan isu-isu gender meningkat.	• KPWKM • MOF • JPA • KPWKM • Semua kementerian dan agensi Kerajaan yang terlibat • GFP

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
	3.1.2 Memperkukuhkan mekanisme pemantauan pelaksanaan program-program Pelan Tindakan Pembangunan Wanita.	**3.1.2.1** Merancang permohonan sumber dana untuk menggerakkan pelaksanaan DWN dan PTPW khususnya bagi NGO dan komuniti.	2009-2010	Penglibatan NGO dan komuniti dalam pelaksanaan PTPW lebih berkesan.	
		3.1.2.2 Menubuhkan satu jawatankuasa bagi menggerakkan dan memantau pelaksanaan DWN dan PTPW di semua peringkat.	2009-2010	Sistem pemantauan pelaksanaan DWN dan PTPW di semua peringkat lebih berkesan.	
		3.1.2.3 Mengadakan mesyuarat dengan GFP sebanyak dua kali setahun untuk mendapatkan maklum balas mengenai	2009-2015	Sekurang-kurangnya 80% matlamat DWN dan PTPW dicapai	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		pelaksanaan DWN dan PTPW.		pada tahun 2015.	

Objektif

4. Memastikan keperluan gender diambil kira dalam pengagihan sumber kerajaan secara saksama.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
4.1 Mengambil kira keperluan gender bagi mengoptimumkan pengagihan sumber Kerajaan.	**4.1.1** Menghasilkan bajet yang responsif gender.	**4.1.1.1** Memberi pendidikan dan kesedaran mengenai kepentingan bajet gender terutama kepada penggubal dasar dan pegawai bajet.	2009-2010	Analisis bajet gender dilaksanakan di kementerian lain selain kementerian perintis.	• MOF • KPWKM • Agensi Kerajaan
		4.1.1.2 Memperuntukkan sumber Kerajaan yang mencukupi bagi membangunkan wanita.	2009-2015	Program-program pembangunan wanita dilaksanakan dengan berkesan melalui bajet yang responsif gender.	

Objektif

5. Mempertingkatkan peranan NGO.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
5.1 Memperkukuh kedudukan NGO supaya memberi sumbangan yang berkesan kepada pembangunan wanita.	**5.1.1** Meningkatkan perkongsian bijak.	**5.1.1.1** Mengadakan perjumpaan antara KPWKM dan NGO bagi meningkatkan penghayatan dan pelaksanaan Dasar Wanita Negara.	2009-2010	Penglibatan NGO dalam pelaksanaan Dasar Wanita Negara meningkat.	• KPWKM • JPW • Parti politik • JKKK • Sektor swasta • NGO
		5.1.1.2 Meningkatkan pengagihan peruntukan kepada NGO bagi melaksanakan projek-projek pembangunan wanita di bawah Rancangan Malaysia.	2009-2010	Pelaksanaan projek-projek pembangunan wanita di bawah Rancangan Malaysia dilaksanakan dengan lebih	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
				berkesan.	
		5.1.1.3 Menggalakkan penglibatan kaum lelaki dalam aktiviti-aktiviti pembangunan wanita dan aktiviti masyarakat.	2009-2010	Kepekaan kaum lelaki terhadap isu pembangunan wanita masyarakat meningkat.	
		5.1.1.4 Meningkatkan kerjasama antara NGO dan sektor swasta.	2009-2010	Lebih banyak program dilaksanakan oleh NGO dengan kerjasama sektor swasta.	

Objektif

6. Meningkatkan program kesedaran gender peringkat kepimpinan.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
6.1 Meningkatkan kefahaman mengenai kepekaan gender di kalangan penggubal dasar, ketua kementerian/ perkhidmatan/ jabatan/agensi kerajaan dan pihak swasta serta pemimpin-pemimpin masyarakat.	**6.1.1** Menyediakan program peningkatan kepekaan gender meliputi tenaga kerja dari pelbagai peringkat.	**6.1.1.1** Mengadakan konvensyen, seminar, kursus, bengkel dan latihan mengenai kesedaran gender di kementerian/ jabatan/agensi kerajaan, pihak swasta serta pemimpin masyarakat.	2009-2010	Perspektif gender dapat diintegrasikan dalam penggubalan dasar Kerajaan.	• KPWKM • JPW • JPA • INTAN • Parlimen • Parti politik • Institusi pendidikan/ latihan sektor awam dan swasta • NGO
		6.1.1.2 Menyediakan modul latihan yang bersesuaian dengan kumpulan sasar dan keadaan semasa.	2009-2010	Kesedaran gender di kalangan pemimpin pelbagai peringkat meningkat.	

		6.1.1.3 Mengadakan sistem pemantauan berkala terhadap latihan untuk penambahbaikan pemahaman peserta terhadap kepekaan gender.	2009-2010	Pemahaman peserta terhadap kepekaan gender meningkat.	

Objektif

7. Meningkatkan program kepekaan gender kepada masyarakat umum.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
7.1 Menimbulkan kesedaran terhadap konsep kesaksamaan gender di kalangan masyarakat umum.	**7.1.1** Mengetengahkan isu kepekaan gender melalui pelbagai perantaraan bagi meningkatkan kefahaman mengenai konsep kesaksamaan gender di kalangan semua lapisan masyarakat.	**7.1.1.1** Menganjurkan kempen, ceramah, seminar atau bengkel kepada masyarakat umum termasuk kakitangan awam, melalui pemimpin-pemimpin masyarakat, tokoh-tokoh dan ikon yang bersesuaian.	2009-2010	Pemahaman terhadap konsep gender di kalangan masyarakat meningkat.	• KPWKM • JPW • KPKK • JAKIM • FINAS • KPM • KPT • Stesen-stesen radio dan televisyen Kerajaan dan swasta • Ahli Parlimen • ADUN • Parti-parti
		7.1.1.2 Membincangkan isu gender dalam khutbah Jumaat dan di tempat-tempat ibadat agama lain di seluruh negara.	2009-2010	Perspektif gender diintegrasikan dalam ceramah agama.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		7.1.1.3 Menyebarkan mesej dan mengurangkan stereotaip terhadap wanita menerusi filem, teater, drama, media massa dan media cetak.	2009-2010	Stereotaip gender di kalangan masyarakat berkurangan.	politik • JKKK • Majlis Agama Islam Negeri • Majlis serta rumah-rumah ibadat agama lain • Penulis skrip • Penerbit filem dan drama • Penggiat seni • Sektor swasta • NGO
		7.1.1.4 Menekankan isu gender dalam kurikulum praperkahwinan anjuran Kerajaan dan NGO.	2009-2010	Isu-isu ketidaksaksamaan gender dalam keluarga dapat dikurangkan.	
		7.1.1.5 Memberikan pendedahan mengenai isu-isu gender dari peringkat prasekolah hingga universiti melalui	2009-2010	Rasa hormat terhadap wanita di kalangan pelajar meningkat.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		aktiviti kurikulum dan kokurikulum.			
		7.1.1.6 Menyediakan latihan kepada guru di peringkat prasekolah dan sekolah tentang isu gender.	2009-2013	Pemahaman dan pengetahuan mengenai isu gender di kalangan guru di peringkat prasekolah dan sekolah meningkat.	
		7.1.1.7 Memasukkan komponen isu gender dalam kurikulum dan ko-kurikulum peringkat universiti.	2009-2013	Isu gender menjadi sebahagian daripada kurikulum dan ko-kurikulum peringkat universiti.	

Objektif

8. Mengukuhkan program penyelidikan dan pembangunan (R&D) dalam bidang gender.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
8.1 Meningkatkan program R&D dalam bidang gender.	**8.1.1** Menyediakan skim latihan dan bantuan teknikal dan kewangan.	**8.1.1.1** Menyediakan bantuan kewangan yang munasabah kepada NGO bagi membiayai projek-projek pembangunan dan penyelidikan.	2009-2013	Liputan penyelidik terhadap isu-isu gender lebih luas.	• KPWKM • MOF • Sektor swasta • NGO
		8.1.1.2 Menyediakan dana kewangan kepada institusi-institusi penyelidikan dalam bidang gender.	2009-2013	Penyelidikan dalam bidang gender berkembang dan isu-isu gender yang berkaitan dapat dikenal pasti.	

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
		8.1.1.3 Menyalurkan bantuan teknikal yang diperoleh daripada agensi antarabangsa dan lain-lain kepada NGO dan institusi-institusi penyelidikan.	2009-2013	Penyelidikan terhadap isu-isu gender dilaksanakan dengan lebih berkesan.	

Objektif

9. Meningkatkan pengumpulan dan penyusunan data mengikut jantina secara sistematik.

Objektif Khusus	Strategi	Aktiviti	Tempoh	*Outcome*	Agensi Pelaksana
9.1 Menerbitkan data dan statistik mengikut pecahan jantina dan menganalisis data mengikut perspektif gender.	**9.1.1** Mengumpul dan menyusun semua data mengikut pecahan jantina.	**9.1.1.1** Mengeluarkan arahan atau pekeliling berhubung pengumpulan dan penyusunan data mengikut pecahan jantina.	2009-2010	Data dikumpul dan disusun mengikut pecahan jantina.	• DOS • MAMPU • Semua kementerian /agensi Kerajaan • IPT • Sektor swasta
		9.1.1.2 Menyebar maklumat yang dikumpul secara lebih meluas.	2009-2013	Maklumat dan data mengikut perspektif gender disebarkan dengan lebih meluas.	

Objektif Khusus	**Strategi**	**Aktiviti**	**Tempoh**	***Outcome***	**Agensi Pelaksana**
	9.1.2 Mengukuhkan KPWKM sebagai penyelaras data.	**9.1.2.1** Memudahkan capaian kepada data dan statistik mengikut jantina.	2009-2013	Akses kepada data dan statistik mengikut jantina ditingkatkan.	• DOS • KPWKM • MAMPU • Semua kementerian /agensi Kerajaan • IPT • Sektor swasta
		9.1.2.2 Mewujudkan mekanisme pengumpulan data yang berkesan.	2009-2015	Data-data dapat dikumpulkan secara berkesan.	
		9.1.2.3 Mengukuhkan GDIS.	2009-2015	GDIS menjadi satu sistem pangkalan data yang penting.	

SENARAI NAMA SINGKATAN

SENARAI NAMA SINGKATAN

NAMA SINGKATAN	NAMA PENUH
AADK	Agensi Anti Dadah Kebangsaan
ADUN	Ahli Dewan Undangan Negeri
AGC	Jabatan Peguam Negara
BAKAT	Badan Kebajikan Angkatan Tentera
BBG	Biro Bantuan Guaman
BHEUU	Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang
DBP	Dewan Bahasa dan Pustaka
DOS	Jabatan Perangkaan Malaysia
DPMM	Dewan Perniagaan Melayu Malaysia
FEM	*The Federation of Women Entrepreneur Associations Malaysia*
FINAS	Perbadanan Kemajuan Filem Nasional Malaysia
GAPENA	Gabungan Persatuan Penulis Nasional Malaysia
GFP	*Gender Focal Point*
IKIM	Institut Kefahaman Islam Malaysia
ILIM	Insitut Latihan Islam Malaysia
ILKAP	Institut Latihan Kehakiman dan Perundangan
IPT	Institut Pengajian Tinggi

NAMA SINGKATAN	NAMA PENUH
ISM	Institut Sosial Malaysia
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JAS	Jabatan Alam Sekitar
JHEOA	Jabatan Hal Ehwal Orang Asli
JKKK	Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung
JKM	Jabatan Kebajikan Masyarakat
JKSM	Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia
JPA	Jabatan Perkhidmatan Awam
JPNIN	Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional
JPM	Jabatan Perdana Menteri
JPN	Jabatan Pendaftaran Negara
JPW	Jabatan Pembangunan Wanita
KBS	Kementerian Belia dan Sukan
KDN	Kementerian Dalam Negeri
KEMAS	Jabatan Kemajuan Masyarakat
KPKK	Kementerian Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan
KKLW	Kementerian Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah
KKM	Kementerian Kesihatan Malaysia

NAMA SINGKATAN	NAMA PENUH
KLN	Kementerian Luar Negeri
KPDNKK	Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan
KPKT	Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan
KPM	Kementerian Pelajaran Malaysia
KPT	Kementerian Pengajian Tinggi
KPWKM	Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat
KSM	Kementerian Sumber Manusia
LPPKN	Lembaga Penduduk dan Pembangunan Keluarga Negara
MAMPU	Unit Pemodenan Tadbiran dan Perancangan Pengurusan Malaysia
MARA	Majlis Amanah Rakyat
MATRADE	Perbadanan Pembangunan Perdagangan Luar Malaysia
MITI	Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri
MOA	Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani
MOF	Kementerian Kewangan
MOSTI	Kementerian Sains, Teknologi dan Inovasi
MOTOUR	Kementerian Pelancongan Malaysia
NAWEM	Persatuan Kebangsaan Usahawan Wanita

NAMA SINGKATAN	NAMA PENUH
NGO	Pertubuhan bukan kerajaan
NRE	Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar
PBT	Pihak Berkuasa Tempatan
PDRM	Polis DiRaja Malaysia
PENIAGAWATI	Persatuan Wanita Bumiputera dalam Perniagaan dan Profesyen Malaysia
PERKEP	Persatuan Keluarga Polis
PERKESO	Pertubuhan Keselamatan Sosial
PIBG	Persatuan Ibu Bapa dan Guru
PTPTN	Perbadanan Tabung Pendidikan Tinggi Nasional
PUSPANITA	Persatuan Suri dan dan Anggota Wanita Perkhidmatan Awam
SKMM	Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia
SMIDEC	Perbadananan Pembangunan Industri Kecil dan Sederhana
SPA	Suruhanjaya Perkhidmatan Awam
SPKP	Suruhanjaya Perkhidmatan Kehakiman dan Perundangan Malaysia
SPR	Suruhanjaya Pilihan Raya
SWAM	Persatuan Penulis Skrip Malaysia
UPE	Unit Perancang Ekonomi

NAMA SINGKATAN	NAMA PENUH
YPEIM	Yayasan Pembangunan Ekonomi Islam Malaysia